POMURSKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA POMURJE

Leto IX. — Štev. 11 | Murska Sobota, 21. marca 1957 | Cena din 10.—

SLAVA VELIKEMU REVOLUCIONARJU

V petek, 15. marca, je okrog 18. ure umrl v Parizu predsednik Zvezne ljudske skupščine FLRJ Moša Pijade. V Parizu se je mudil ob povratku z enotedenskega obiska v Veliki Britaniji, kamor je vodil našo parlamentarno delegacijo. Velikega pokojnika so prepeljali s posebnim letalom iz Pariza v Beograd, kjer so ga na batajniškem letališču pričakali njegovi ožji sodelavci.

Prebivalci Beograda so takoj po 9. uri v nedeljo stopali v tihi žalosti mimo mrtvaškega odra v veliki dvorani Zvezne ljudske skupščine. Že prvega dne se je poslovilo od velikega državnika čez 100.000 ljudi, iz vseh krajev domovine pa je prispelo v Beograd čez 30.000 sožalnih brzojavk.

V nedeljo je bila v sejni dvorani, v nadstropju nad kabinetom, kjer je delal pokojnik, spominska seja, katere so se udeležili najvišji jugoslovanski voditelji, s katerimi je tovariš Pijade skupaj delal in ustvarjal. Ko je predsednik Tito začel spominsko sejo je dejal:

»Nenadna smrt tovariša Moše Pijade je globoko pretresla vse nas, prav tako pa tudi vse naše ljudstvo. Omagal je na svoji dolžnosti eden naših dolgoletnih tovarišev v boju, pred vojno, med vojno in po njej — revolucionar neomajnega duha, ki je lahko prenašal in vzdržal razna trpinčenja in mučenja pod starim režimom, pozneje, v narodnosvobodilni vojni, pa velikanske napore.

Vsi mi, ki se spominjamo tovariša Moše Pijada, vemo, kako je ta mož, ta revolucionar v najtežavnejših pogojih neutrdljivo delal, ko je štirinajst let presedel v ječi, takoj znova aktivno vključil v vrste Komunistične partije Jugoslavije; vsi vemo, kako je ta naš tovariš med vojno izpolnjeval svojo dolžnost povsod, kamor ga je postavila Partija. Bil je mož, revolucionar, komunist, ki v svojem štiridesetletnem revolucionarnem boju ni poznal premora. Njegova velikanska duhavno moč ni bila enaka njegovi fizični moči, in to ga je seveda tudi zlomilo. Vse te muke, ki jih je pretrpel, so namreč imele neogibno posledico, da je po svojih letih prezgodaj odšel iz naših vrst.

Tovariši, v kratkem času smo, razen mnogih drugih tovarišev, izgubili dva naša velika revolucionarja. Tudi onkrat, ko smo spremili pokojnega tovariša Kidriča k njegovemu večnemu počitku, smo govorili, da moramo bolj paziti na naše tovariše, na naše kadre, na zdravje naših tovarišev. Tu bi vas rad še enkrat pozval, da mislimo na to, da vrste naših starih revolucionarjev niso posebno številne in da je treba zalo čuvati zdravje in življenje tistih kadrov, ki so šli skozi vse viharje in ki imajo zelo mnogo izkušenj. Naj nam bo smrt dragega tovariša Moše Pijada nauk, da bomo v tem oziru nekoliko resnejši.

Prosim vas, tovariši, da z enominutnim molkom počastimo spomin našega predragega tovariša, pokojnega Moše Pijada.

Slava tovarišu Moši Pijadu!«

PARIZ-BEOGRAD: POT ŽALOVANJA

Že dobre pol ure prej je bilo zbranih na letališču mnogo državnih in političnih voditeljev, med njimi podpredsedniki Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, Aleksander Ranković in Rodoljub Čolaković in drugi.

Izmed tujih predstavnikov so prišli na letališče docen diplomatskega zbora brazilski veleposlanik Ribeiro Kouto, odpravnik poslov angleškega veleposlaništva v Beogradu Peter Hyman in drugi.

Letalo se je neslišno spustilo na letališče. Iz njega je iztopila pokojnikova soproga Lepa Pijade v spremstvu podpredsednika ZIS Svetozara Vukmanovića, podpredsednika Zvezne ljudske skupščine Vladimira Simića, podpredsednika Ljudske skupščine Srbije Dušana Petrovića ter veleposlanikov Iva Vejvode in Aleša Beblerja. K pokojnikovi soprogi so najprej pristopili globoko ginjeni podpredsednika ZIS Edvard Kardelj in Aleksander Ranković, član Zveznega izvršnega sveta Ivan Gošnjak in predsednik ZSJ Djuro Salaj.

Po pozdravu častne čete jugoslovanskega vojnega letalstva in zastavnega voda in potem ko je godba zaigrala posmrtno koračnico, so oficirji jugoslovanskega vojnega letalstva prinesli iz letala krsto s posmrtnimi ostanki Moše Pijada. Medtem je podpredsednik Edvard Kardelj spregovoril s pokojnikovo soprogo nekaj besed o zadnjih trenutkih Moše Pijada, potem pa so tudi ostali državni in politični voditelji izrekli pokojnikovi soprogi sožalje.

Krsto s pokojnikovimi posmrtnimi ostanki so potem položili na oder, pokrit s črno tkanino. Na krsto, pokrito z državno zastavo, so položili venec poveljstva zrakoplovstva in več šopkov cvetja. Krsta je stala na odru nekaj minut. Okrog odra so bili zbrani najožji prijetelji predsednika Moše Pijade, med njimi tudi člani pokojnikove družine, njegova pohčerjenka Jelena Pijade in vnuk Vladimir.

Kmalu potem so oficirji Jugoslovanskega vojnega letalstva s poveljnikom generalnim polkovnikom Zdenkom Ulepićem na čelu prenesli krsto v mrtvaški voz. Okrog 17. ure je krenil sprevod z letališča proti Zemunu in Beogradu. S pokojnikovo soprogo sta se peljali v avtomobilu Lidija Šentjurc in Pepca Kardelj.

Krsto s pokojnikovimi posmrtnimi ostanki so ob 17.30 prenesli v poslopje Zvezne ljudske skupščine in jo skoz špalir gardnih oficirjev prenesli v eno izmed skupščinskih dvoran. Tja so odnesli tudi venec poveljstva vojnega letalstva, jugoslovanskega veleposlaništva v Parizu in letalske garnizije v Batajnici.

Pred Zvezno ljudsko skupščino je bilo zbranih že več sto meščanov, ki so globoko pretreseni gledali, kako odnašajo krsto v poslopje Zvezne ljudske skupščine.

POMURJE ŽALUJE

Kot blisk se je že v zgodnjih jutranjih urah v soboto raznesla po vseh naših krajih žalostna vest: umrl je Moša Pijade, veliki revolucionar in državnik. V vseh, še tako odmaknjenih vaseh, so govorili ljudje samo o tem tragičnem dogodku. Pojavile so se žalne zastave in v izložbe so nasuli ob njegovo sliko, prepleteno z žalnim trakom, prvo spomladansko cvetje...

V Murski Soboti

so imeli žalne seje vsi okrajni forumi: Okrajni odbor SZDL, OK ZKS, OSS, OK LMS .To je bilo v ponedeljek dopoldne. Ob 12. uri pa so zasedali na žalnih sejah tudi vsi občinski forumi, v podjetjih pa so ob 14. uri posvetili nekaj časa življenju in delovanju Moše Pijada. V ponedeljek je bila v Murski Soboti tudi osrednja komemorativna svečanost. Za več kot 200 ljudi je zmanjkalo prostora v veliki kino dvorani. O revolucionarni poti velikega državnika je spregovoril sekretar OK ZKS tov. Miloš Ledinek.

V sredo pa so imeli žalne svečanosti tudi na vseh murskosoboških šolah.

V Lendavi

so zaprli ob 13. uri vse trgovine, v uradih pa so prenehali z delom že ob 12. uri. Ob 14. uri so prenehali z delom tudi v vseh delavnicah in pri Nafti. Vse ulice so bile ozvočene, zvečer pa je bila žalna svečanost v dvorani hotela »Triglav«. Žalno svečanost so imeli tudi pri Nafti, v Turnišču, Bogojini in drugod.

V Ljutomeru

se je udeležilo žalne svečanosti, ki je bila v kino dvorani, čez 600 ljudi iz Ljutomera in okolice. Zbranim je govoril o revolucionarnem liku Moše Pijada sekretar občinskega komiteja tov. Aleksander Pirher. Žalne seje v podjetjih ljutomerske občine pa so bile že v glavnem v soboto, učenci šol pa so se poklonili spominu umrlega v soboto.

V Radgoni

je imel občinski ljudski odbor žalno sejo že v soboto, medtem ko so jo imeli vsi politični forumi v ponedeljek dopoldne. V ponedeljek je bila tudi javna komemoracija v Radencih in v Apačah.

Videm

se je oddolžil velikemu borcu in revolucionarju v torek, ko je zasedal sekretariat občinskega odbora SZDL. Na to sejo so povabili tudi prebivalstvo. Žalne svečanosti v šolah pa so bile v ponedeljek.

Na Cankovi

je organiziral žalno svečanost občinski komite ZKS skupno z občinskim ljudskim odborom. Te komemoracije se je udeležilo tudi precejšnje število okoliških prebivalcev. V nedeljo se je zbral k žalni svečanosti tudi kolektiv gradbenega podjetja na Cankovi.

SOŽALNE BRZOJAVKE

»Globoko me je prestresla vest o smrti g. Moše Pijade, predsednika jugoslovanske Ljudske skupščine. Ob tej veliki izgubi Vam izrekam najgloblje sožalje.

Gamal Abdel Naser.«

*

»V imenu Komunistične partije Italije izražamo Vam in Centralnemu komiteju Zveze komunistov Jugoslavije najgloblje sožalje ob smrti tovariša Moše Pijada. V razgovorih, ki smo jih imeli, da bi znova upostavili prijateljske stike med našima partijama, smo lahko natanko ocenili njegove velike kvalitete političnega voditelja in borca za našo skupno stvar. Njegov spomin bo dolgo živel med nami. Za Centralni komite KP Italije: Palmiro Togliatti in Luigi Longo.«

*

Veleposlanik LR Poljske tovariš Henrik Grochulsky je obiskal predsednika komisije za mednarodne zveze CK ZKJ Veljka Vlahovića in po naročilu Centralnega komiteja Poljske združene delavske partije izrekel sožalje CK ZKJ ob smrti tovariša Moše Pijada.

*

Člana Politbiroja CK Francije Francois Billoux in Rajmond Guyot sta v imenu CK KPF izrekla jugoslovanskemu veleposlaništvu v Parizu sožalje ob smrti Moše Pijada.

*

Zunanji minister LR Madžarske Imre Horvat je poslal v imenu madžarske vlade jugoslovanskemu veleposlaniku v Budimpešti naslednje pismo:

»Ob smrti tovariša Moše Pijada, predsednika Ljudske skupščine Federativne ljudske republike Jugoslavije, sprejmite v imenu moje vlade odkritosrčno sožalje. Tovariš Pijade je bil eden izmed uglednih voditeljev jugoslovanskih narodov in jugoslovanskih komunistov. Vse svoje borbeno življenje je posvetil ustvarjanju socialistične Jugoslavije, s svojim neutrudljivim in požrtvovalnim delom je postal splošno znan in ugleden borec mednarodnega delavskega gibanja. Zato je njegova smrt izguba ne samo za jugoslovanske narode, marveč tudi izguba za mednarodno delavsko gibanje, ki je izgubilo v njem svojega borca.

Ves madžarski narod in vsi madžarski komunisti dele odkritosrčno sočutje z jugoslovanskimi narodi v njihovi veliki žalosti.«

*

Sožalje je izrekla tudi delegacija sovjetskih žena, ki se mudi v Jugoslaviji.

ČLOVEK IN REVOLUCIONAR

Pokojni Moša Pijade se je rodil 4. januarja 1890. leta v Beogradu. V svoji mladosti je študiral slikarstvo v Beogradu, Münchenu in Parizu. Že leta 1910 se je začel ukvarjati z novinarstvom. V začetku leta 1919 je v Beogradu začel izdajati napredni dnevnik »Slobodna reč«. S tem se je začelo njegovo dolgoletno in življenjsko delo v Komunistični partiji.

Leta 1921 se je morala Partija podati v ilegalo. Pri tem je vztrajno izpopolnjevala ilegalne, pa tudi legalne oblike dela. Tako je bila leta 1923 osnovana Delavska Partija Jugoslavije, v kateri je bil Moša Pijade najaktivnejši organizator in je tudi urejeval najprej časopis »Radnik« in kasneje »Okovani radnik«. Nezavisna Delavska partija pa je bila kmalu prepovedana in takrat je začela Komunistična partija ustvarjati različne oblike za ilegalno delo in izdajati ilegalna literaturo. V tej dobi so bili potrebni Partiji ljudje, ki so kot neustrašni revolucionarji delali za čvrstost ilegalne partijske organizacije. Eden takih, najpožrtvovalnejših v Partiji je bil takrat Moša Pijade. V tej dobi je Moša Pijade organiziral v Beogradu ilegalno tiskarno Centralnega komiteja, v kateri so tiskali različno propagandno gradivo in časopis »Komunist«.

Februarja 1925. leta so to tiskarno odkrili. Tovariša Pijada so aretirali in je bil obsojen na 12 let zapora. Večidel teh dvanajstih let je Moša Pijade prebil v kaznilnici v Sremski Mitrovici, kjer je s skupino komunistov bil v stalni akciji, za kar je bil obsojen leta 1934 še na dve leti zapora.

Leta 1939 je Moša Pijade po štirinajstih letih zapora in trpljenja v Sremski Mitrovici in Lepoglavi prišel v Beograd in takoj je začel spet aktivno delati v Partiji. Že januarja leta 1940 ga je policija protiljudskega režima ponovno aretirala. Do aprila istega leta je bil v koncentracijskem taborišču v Bileči, a februarja 1941 je bil ponovno aretiran in je prišel na svobodo dva dni pred začetkom fašističnega napada na Jugoslavijo.

Hitlerjev napad na Jugoslavijo ter kapitulacija je zatekla Mošo Pijada v Črni gori, kjer je takoj začel pripravljati oboroženo vstajo in je sodeloval v julijskem uporu. Pozneje je prešel v Vrhovni štab, kjer je delal na organizaciji nove ljudske oblasti. Tako je aktivno sodeloval k ustvarjanju AVNOJ in je bil na I. zasedanju v Jajcu izbran za podpredsednika tega najvišjega telesa nove države.

Dejavnost tovariša Moše Pijada kot enega vodilnih partijskih delavcev je segla v novi državi na vsa področja našega življenja. Skoraj ni važnejšega vprašanja, o katerem ne bi pisal in govoril. Pisal in govoril je o naši izgradnji, o naši Armadi, o naši mladini, o ljudeh naše socialistične domovine. Ko je bila leta 1948 Partija napadena, je tovariš Moša Pijade odločno stal na braniku Partije in svojega ljudstva, postavil se je v bran marksizma-leninizma ter je bil svetal vzor, kako se mora boriti komunist za resnico, za delovno ljudstvo in za napredek človeštva.

Tovariš Moša Pijade je bil v Beogradu za poslanca Zvezne skupščine vseh treh sklicev, bil je predsednik ustavotvornega, potem pa zakonodajnega odbora Ljudske skupščine FLRJ, od 28. januarja 1954 je bil pa predsednik Zvezne ljudske skupščine.

V vsej povojni dobi je bil pokojni Moša Pijade eden najvidnejših funkcionarjev naše Partije. Na VI. kongresu je bil ponovno izvoljen za člana Izvršnega komiteja CK ZKJ, razen tega je bil član predsedstva Zveznega odbora SZDL, Centralnega odbora Zveze borcev, redni član Srbske akademije znanosti, Združenja novinarjev Jugoslavije, Združenja likovnih umetnikov. Za svoje nesebično in ogromno delo v korist delovnega ljudstva je dobil priznanje z najvišjimi odlikovanji, kot redom narodnega heroja, redom junaka socialističnega dela, Bratstva in enotnosti, partizanske zvezde, zasluge za narod in drugimi odlikovanji.

S smrtjo Moše Pijada so izgubili jugoslovanski narodi enega svojih najbolj predanih sinov, vse delovno ljudstvo pa požrtvovalnega borca za napredek človeštva.

Tovariš Tito se je poslovil od sobojevnika

Dragi tovariš Moša!

Ko sva se pred Tvojim potovanjem poslovila, niti slutiti nisem mogel, da bom moral zadnjikrat govoriti s Teboj. Že dobrih petindvajset let sva bila vajena, da sva se srečala drugače, da sva skupaj delila težave in radosti, ki nama jih je prinašal naporni vsakdanji boj za novo in pravičnejšo družbo, za zmago socializma v naši deželi. Tem bolj me boli to slovo, ker je prišla zahrbtna smrt tako nenadoma in nepričakovano.

Čeprav so Tvoje revolucionarno življenje in Tvoja dela znana slehernemu našemu delovnemu človeku, pa tudi daleč zunaj meja naše dežele, čutim potrebo in dolžnost, da povem nekaj o Tebi, o Tvoji revolucionarni dejavnosti, ne za to, da bi ocenil Tvoje življenje in delo, marveč za to, da bi se Ti zahvalil kot svojemu dragemu tovarišu in soborcu v svojem imenu, v imenu naše Partije in vseh naših narodov, za vse, kar si storil, in da bi vsaj v najkrajših potezah prikazal mladim rodovom, kakšnega človeka smo imeli in te dni izgubili.

V mojih mislih, v mojih očeh je ostala neizbrisna slika najinega prvega srečanja v lepoglavski kaznilnici. Oba sva bila vesela, da sva se tudi osebno spoznala. V mislih vidim, kako sediš zavit v rjuhe in hrapavo kaznilniško odejo, od mraza modrikastih rok in prevajaš »Kapital« in druga Marxova dela. Dan za dnem, mesec za mesecem, leto za letom si neutrudljivo opravljal to delo, jaz in vsi drugi pa smo občudovali Tvojo potrpežljivost in žilavost, Tvojo nezlomljivo energijo, ki je prehajala tudi na nas.

Težko je karkoli reči o Tebi, ne da bi govorili o boju naše Partije in delavskega razreda v stari monarhofašistični Jugoslaviji, ne da bi govorili o naši revoluciji, o izgradnji naše socialistične domovine, o boju za ohranitev njene neodvisnosti in svobodnega socialističnega razvoja, o boju naše dežele za resnično enakopravnost med narodi.

V Tvojem življenju in revolucionarnem delu je nazorno izražen težaven boj delavskega razreda in ljudskih množic v stari Jugoslaviji proti zasužnjevanju in izkoriščanju, ker si bil pravzaprav eden izmed pionirjev našega delavskega gibanja, kakor si bil tudi pozneje eden izmed najbolj aktivnih pionirjev izgradnje naše socialistične države. Že v zgodnji mladosti si se poglobil v nauk velikih učiteljev delavskega razreda Marxa, Engelsa in Lenina in takoj v začetku si razumel revolucionarno poslanstvo proletariata in vse svoje življenje si posvetil izpolnitvi tega poslanstva. Tvoj revolucionarni duh in plemenito srce se nista mogla sprijazniti z zasužnjenjem delavskega razreda in ljudstva v stari Jugoslaviji in na svetu sploh. Spoznal si, da lahko samo organiziran delavski razred, navdihnjen z idejami marksizma, napravi konec nasilju in izkoriščanju. Zato si vso svojo dejavnost, zlasti po Obznani, usmeril na to pot.

Dragi tovariš Moša, Tvoja štiridesetletna revolucionarna dejavnost je bila polna velikih preizkušenj in nevarnosti, ki so mnoge pripravile do tega, da so pokleknili pred razrednim sovražnikom. Tebe, čigar duh je bil mnogo močnejši od Tvoje telesne moči, pa je prešinila neomajana vera v zmago delavskega razreda in v socializem — Tebe ni mogla nobena sila odvrniti s poti, na katero si bil enkrat za vselej odločno stopil. Z enako strastjo, s katero si ljubil delovnega človeka in se boril zanj, si sovražil njegove zatiralce in se boril zoper nje.

Samo s tem in s Tvojo visoko revolucionarno zavestjo je moč pojasniti Tvojo doslednost in neizprosnost nasproti razrednemu sovražniku, kajti Ti, dragi tovariš Moša, si mogel s svojimi takratnimi kvalitetami, nadarjenostjo in umsko močjo mnogo laže in brez kolebanja klubovati takšnim preizkušnjam. Štirinajst let si preživel v celicah monarhofašističnih kaznilnic. To niti niso bile okoliščine, ki bi te bile lahko zlomile. Nasprotno, takrat se je pokazalo, kakšne sile kriješ v sebi in kako močno se lahko razplamte. V ječi si prevajal Marxova dela, razvil si veliko politično in idejno delo za konsolidacijo naše Partije in ječo si spremenil v šolo naših mlajših kadrov. Tudi jaz sem bil med tistimi, ki so izpod Tvojih rok jemali prevedene strani Kapitala, željni tega najmočnejšega ideološkega orožja delavskega razreda. Spominjam se, da si celo v tem položaju še našel nekaj časa in moči tudi za slikarsko delo. Tvoja umetniška narava ni nikoli nehala živeti v Tebi. Često si mi pravil, da upaš, da se boš nekega dne lahko bolj posvetil slikarstvu, toda Tvoja prezgodnja smrt je onemogočila to Tvojo vročo željo. Tvoja štirinajstletna ječa simbolizira mračno dobo stare Jugoslavije, prav tako pa v Tvoji osebnosti, neutrudljivem delovanju in pravilni poti kaže vitalnost, življenjsko energijo in nepremagljivost našega delavskega razreda.

V vseh, tudi najtežavnejših pogojih, si znal odkriti najboljše možnosti in najti najprimernejše oblike boja proti razrednemu sovražniku. Zato krmarji stare Jugoslavije niso bili mirni niti takrat, ko so Te imeli zaprtega — v svojih jetniških celicah. Že dolgo pred našim srečanjem v zaporih sem zvedel za Tvoje delo. Toda Tvoje vrline človeka, komunista, borca sem spoznal šele tam, v ječi. Tvoje ocene polažaja v Partiji in v deželi, Tvoje delo in Tvoja ravna pot so me še bolj utrdile v prepričanju, da brez odločnega boja za enotno monolito Partijo proti vsem frakcionašem ni zmage delavskega razreda. Nedvomno so Tvoje velike zasluge v ječi, da je lahko Centralni komite leta 1937 pravilno ocenil značaj in nevarnost frekcionaških bojev za našo Partijo in sprejel pravilen sklep o likvidaciji te nevarnosti — ter rešil enotnost Partije.

Tisto, kar si Ti storil v ječi, ko si se boril z živo besedo, peresom, sliko in prevajalskim delom, tisto, kar si dal boju proti razrednemu zatiranju, je enako pomembno kakor Tvoj potrpežljivi in dosledni boj proti notranjim sovražnikom naše Partije. V prvem in drugem boju si vztrajal do konca, ne da bi priznašal samemu sebi, zavedajoč se, da brez takšnega boja ni zmage delavskega razreda.

Štirinajstletno ječo si izkoristil, da si sebe in mnoge Tvoje tovariše pripravil na bližnje usodne spopade z razrednim sovražnikom in tujimi osvajalci. In ko je bilo prišlo do teh spopadov v dneh ljudske revolucije, si se zalesketal v polnem sijaju revolucionarja, organizatorja in neustrašenega borca. Velikanska je Tvoja organizatorska vloga v osvobodilni vojni kot enega najuglednejših voditeljev ljudske vstaje. Razen vseh Tvojih drugih odgovornih poslov bi rad posebej poudaril Tvoje delo in prispevek k formiranju načel in praktičnemu oblikovanju prvih organov oblasti delovnega ljudstva, Tvoje sodelovanje v delu in sprejemanju sklepov prvega in drugega zasedanja AVNOJ. S tem si v praksi delal za upostavitev skupnosti resnično enakopravnih narodov Jugoslavije, za kar si se zavzemal vse svoje življenje.

To Tvoje delo je povezano s Tvojo neutrudljivo dejavnostjo na vseh področjih po osvoboditvi dežele, zlasti na področju naše zakonodaje, v izgradnji pravnih odnosov našega socialističnega družbenega sistema. Ni pomembnejše dejavnosti, v kateri nisi sodeloval, in pridobitve, v kateri ni tudi Tvojega deleža. In ko so bile te pridobitve (leta 1948) ogrožene, si tudi takrat, dragi naš čiča Janko, enako odločno in dosledno nastopil v njihovo obrambo, kakor si storil to tudi v boju za njihovo uresničenje. Nikoli ne bom pozabil, ko si v tistih težavnih dneh prišel k meni in rekel: »Tovariš Stari, vem, da Ti je hudo. Toda računaj tudi na mojo polno podporo, ker sem trdno perpričan, da je naša stvar pravična in da bo zmagala.«

Vse tisto, kar si imel na razpolago in s čimer Te je navdihovala naša revolucija, si posvetil obrambi naše neodvisnosti, našega svobodnega socialističnega razvoja, načela enakopravnih odnosov med deželami, predvsem socialističnimi.

Ti si, dragi tovariš Moša, mnogo in požrtvovalno delal za zbližanje narodov, za njihovo prijateljsko sodelovanje na enakopravnih temeljih, za krepitev miru in naprednih sil na svetu — s čimer si mnogo prispeval k mednarodnemu ugledu in uveljavljanju politike naše dežele. In pri takšnem delu si tudi zaključil svoje plodno življenje.

Dragi čiča Janko, Ti odhajaš od nas v dneh, v katerih že čutimo sadove boja delavskega razreda in njegove avantgarde, sadove tudi Tvojega boja. Boljše življenje delovnih ljudi ni več daljna bodočnost, to življenje postaja stvarnost za delovnega človeka naše dežele. Ti si svoje življenje posvetil koristim in izpolnitvi zgodovinskih nalog delavskega razreda. Razvijanje in sproščenje velikanskih ustvarjalnih energij delavskega razreda in delovnih ljudi naše dežele, k čemur si tudi Ti prispeval s svojim neizprosnim in doslednim bojem za razvijanje socialističnih družbenih odnosov in proti birokratskemu zaviranju družbenega razvoja — to je prav tisto, čemur si posvetil štirideset let svojega napornega in bogatega življenja in kar je naš prispevek v zakladnico mednarodnega delavskega gibanja in socializma.

Nenadomestljiva je za nas ta izguba. Med nami je malo takšnih vsestransko nadarjenih in razvitih komunistov, ker so se Tvoje dejavnosti gibale od uglednega revolucionarja tja do odličnega publicista in propagandista marksistične misli, prevajalca in talentiranega slikarja. Za takšen individualni talent je zdaj težko najti nadomestilo. Tebe lahko zamenjajo skupine mlajših tovarišev, ki si jih vzgojil, oziroma kolektivni organizatorski talent delavskega razreda, ki v naši deželi izpolnjuje svoje zgodovinsko poslanstvo, kateremu si posvetil vse svoje življenje.

Dragi tovariš Moša! Poslavljamo se od Tebe z globoko žalostjo ne samo mi, Tvoji najbližji tovariši, ne samo člani Zveze komunistov, marveč tudi vsi delovni ljudje in narodi naše dežele. Bil si eden najbolj priljubljenih borcev naše Partije in najbolj priljubljenih sinov naših narodov. O tem priča tudi ta globoka žalost, s katero se vsi poslavljamo od Tebe. Za vse nas ostaneš svetal zgled revolucionarja, humanista, zvestega in zmerom disciplinirnega člana Zveze komunistov, plamtečega tribuna delovnega ljudstva, neutrudljivega delavca, moža dela in ustvarjalnega duha; ostal boš lik komunista, kakršnega je mogel roditi junaški boj naše Partije in naša revolucija.

Takšen lik bo ostal v večnem spominu naših narodov, takšen lik bo vzor mladim rodovom, kako je treba delati in se boriti za svobodo in napredek svoje domovine, za stvar delavskega razreda, za socializem.

Večna Ti slava, dragi naš tovariš Moša!

BESEDE V SPOMIN

(iz govora tov. Miloša Ledineka na komemorativni seji v Murski Soboti

Zborovalne dvorane in kuloarji ljudske skupščine bodo pogrešali sicer neznatno toda po duševnih zmožnostih markantno pojavo čiče Moše, na sestankih in sejah bo manjkal njegov na videz siten, a v resnici dobrovoljen obraz, manjkal bo njegov hudomušni, vendar iskren pogled, manjkala bo njegova šaljiva beseda, manjkal bo, skratko mož-revolucionar, ki je vse svoje življenje posvetil za boljše življenje svojega naroda.

Lik revolucionarja-komunista pokojnega Moše Pijada karakterizira prav posebej njegova osebna skromnost kot komunista, ko je trdil: »Ne smemo popularizirati posameznikov ločeno od kolektivne revolucionarne dejavnosti. Mi živi pripadamo sedanjosti kot preteklosti, da se na nas gleda kot na žive ljudi, ki so odgovorni za vsak svoj postopek v javnem življenju. So trenutki, dnevi, kadar se lahko tudi o nas govori kot o sodelavcih v preteklih dogodkih ali v okviru teh dogodkov, a ne tako, da je osebnost pri tem glavna.«

Kot je bil dosleden in neizprosen borec, ki ni popuščal pred razrednim sovražnikom niti za korak, je ostal vedno človek, človek z izredno širokim in globokim humanizmom, toplim in iskrenim občutkom in odnosom do človeka. Vsa srovost režima, ko je več kot 14 let prebil v ječah, ga ni niti malo pokvarila, narobe, vse to je še poglobilo njegovo ljubezen do človeka, do težav ljudi, do ljudskih bolečin. Ob pripravljanju zakonov je vedno zahteval, da se da zakonom taka oblika, da se ne ruši človeško dostojanstvo. Številnim prošnjam in pritožbam državljanov se je moralo odgovorili. Njihove prošnje niso nikoli ostale pozabljene v predalih.

Dasi je bil tovariš Moša Pijade po poklicu slikar, in to slikar, ki je imel vse pogoje, da se razvije v pravega mojstra, teh možnosti ni izkoristil, ker se je ves predal revolucionarnemu političnemu delu v KPJ na raznih delovnih področjih. Toda slikarstvu se ni odpovedal vse do konca svojega življenja, če mu je čas le količkaj dopuščal, se je napotil v svoj atelje.

Pisatelj Miroslav Krleža je že pred vojno značilno označil umetniški potencial Moše Pijada. Tako pravi: »Moša Pijade je nadarjen estet, slikar in umetnik, ki bi lahko s svojim talentom stal v prvih vrstah našega kulturnega življenja. Zdaj bi lahko portretiral kralje in vladarje v hermelinu in škrlatu, ustvarjal umetnine na cerkvenih zidovih v božjo čast, lahko bi bil s svojimi književnimi in publicističnimi sposobnostmi urednik vodilnih časnikov, ideolog, buditelj minister in steber stare družbe. A Moša Pijade ni akademski slikar, ni minister, ne steber družbe, temveč kaznjenec s svojo številko na kaznilniškem jopiču. Moša Pijade je klasičen primer talentiranega esteta, ki se je odrekel umetniški osebnosti zavoljo višje koncepcije, začrtal je pot, ki sedaj pomeni direktivo, po kateri se giblje evropski intelekt zadnjih let čim dlje hitreje.«

Značilna je pot Moša Pijada kot novinarja. Njegov čut za pravičnost, čut za človeka je prevpil njegovo umetniško nagnjenje. Od leta 1910 je delal kot novinar in organiziral novinarje. Po prvi svetovni vojni je izdajal časopis »Slobodna reč«, v katerem je zastopal ideje oktobrske revolucije, ki so ga privedle v delavsko stranko, takratno Socialistično delavsko Partijo Jugoslavije. Delal je v partijskem glasilu »Radničke novine«, prenehal pa je z novinarstvom šele, ko so ga pahnili v zapor.

Tako smo položili telesne ostanke velikega moža, državnika, narodnega heroja in junaka socialističnega dela v grobnico »Narodnih herojev« na Kalemegdanu. Ostalo bo njegovo delo, ostal bo med nami svetel lik — Moša Pijade.

Z Mošem Pijado v Bileči

V dnevniku, ki ga je pisal v Bileči Ali Kardoš, predvojni komunist iz Murske Sobote, najdemo tudi skromne, toda dragocene podatke o Mošovem konfliktu z orožniki.

Kardošev dnevnik je sestavljen iz dveh delov: iz pregleda korespodence, ki je šifriran, in pregleda dogodkov v taborišču.

Kardoš je začel pisati dnevnik 7. februarja 1940, ko so ga orožniki v Murski Soboti prijeli in odpeljali v Ljubljano, da bi ga 9. februarja v skupini enajstih, med katerimi sta bili tudi dve ženi, Pepca Kardeljeva in Angela Dovčeva (Ocepkova), odpeljali v Bileče. Vsi jetniki so bili vkljenjeni že od doma, v vlaku pa so nekaterim nataknili lisice še na noge, kar je kazalo, da jih ne čaka v Bileči nič dobrega, zato so začeli že v vlaku protestirati. V Zalogu je prišlo do incidenta med Angelo Dovčevo in zloglasnim policijskim komisarjem Vladimirjem Kukovičem, ki je brez razloga spel med sabo dva jetnika, ki sta že imela lisice na nogah.

Do odločnih demonstracij je prišlo na postaji v Trbovljah, kjer so zbrani rudarji zahtevali celo osvoboditev jetnikov. Do najtežjega incidenta pa je prišlo 1. februarja v Bileči. Ta incident je Kardoš v svojem dnevniku zabeležil tako-le:

«Druga skupina prišla v Bileče — incident z žandarji — odvedena na srez Moša Pijade in Ivan Milutinović. Moša pretepen — zlomljeni dve rebri.«

Kakor na vsej dolgi poti od Ljubljane do Bileče, tako so orožniki nadzorovali internirance tudi v jetniških sobah, le lisice so jim sneli. V vse stvari so vtikali svoje nosove, od slovenskih internirancev so zahtevali celo pogovarjanje v srbohrvaščini, da bi tako ne preslišali kakšne besede. Razumljivo je, da so morali jetniki nekaj ukreniti proti takemu brezdušnemu režimu. Izvolili so odbor, ki je po 14 dneh dosegel delno zboljšanje položaja in je kot svojo glavno zahtevo postavljal še kaznovanje orožnikov, ki so napadli Mošo Pijada in mu prizadejali tako težke poškodbe. O tem najdemo v Kardoševem dnevniku dve beležki:

»22. (februarja) Moša — rentgen na raportu: zobe, ambulanta, časopisi: odklonjeno.«

in »10. (marca) Enodnevna gladovna stavka. Zahteva Moša na Rentgen.«

Na dan stavke so se interniranci obrnili s posebno spomenico na notranjega ministra z zahtevo, da se končno omogoči Mošu uspešno zdravljenje in da pridejo pred sodišče krivci. To omenja Kardoš:

»Spomenica na notranjega ministra (Moša in urgenca prejšnjih spom.«

Do 22. aprila, to je do dneva, ko so na vztrajno zahtevo javnosti in internirancev morali izpustili Moša Pijado, Ivana Ribarja in Štefana Kovača, omenja Kardoš še tri intervencije za Moša, in sicer sklenitev ponovne gladovne stake, dne 27. marca, dalje zaslišavanje prič proti orožnikom na sodišču v Trebinju, dne 11. aprila in končno pristanek za rentgenski pregled, kar je zabeleženo:

»13. (aprila) Moša bil na rentg. pozitivno — 3 rebra.«

Ko se je obrnil ob petnajstletnici formiranja koncentracijskega taborišča v Bileči na Moša Pijado neki slovenski novinar s prošnjo, naj pripiše k Kardoševemu dnevniku svoje pripombe, je skromen, kakor je bil vse življenje, dejal: »Kardoš je napisal dovolj, še celo preveč. Iz njegove beležke z dne 13. aprila je možno sklepati, da so mi zlomili tri rebra, v resnici pa so mi zlomili le dve, eno pa so natrli.« Tak je bil odgovor človeka, ki je bil vajen le bojev, trpljenja in dela, in je njegovo telo omagalo, ko je bil njegov duh še poln velikih snovanj in načrtov v blagor socialistične domovine, za katero je živel in umrl.

Ivan Kreft

Največji problem radenske KZ:

Slabi poslovni prostori in skladišča

Kmetijska zadruga v Radencih si pridobiva ugled pri svojih članih. Tak vtis smo dobili tudi na občnem zboru, ki so se ga člani udeležili v prav lepem številu, kljub temu, da je bil en teden prej izredni občni zbor. Poglejmo za par let nazaj: takrat ni bilo tako, saj so morali občni zbor sklicevati po dvakrat ali trikrat preden so prišli skupaj. Ljudje so dobili torej v zadrugo zaupanje. Njeno delovanje v preteklem poslovnem letu ni bilo majhno, saj je imela nad 61 milijonov dinarjev vsega prometa. V treh poslovalnicah je prodala potrošnikom za čez 24 milijonov potrošnega blaga, za 37 milijonov din pa je bilo odkupljenih kmetijskih pridelkov.

Ko se je radenska zadruga združila z vrstnico na Račkem vrhu, je prevzela tudi njeno žalostno dediščino — izgubo, ki jo je morala odplačati. Kljub temu pa izkazuje še 107.869 dinarjev čistega dobička. Od tega bo dala v investicijski sklad 53.000 dinarjev. Letos so ustanovili tudi hranilno-kreditni odsek z obračunskimi knjižicami.

Zadruga s tremi poslovalnicami ima štiri pospeševalne odseke in sekcijo žena. Najbolj aktivna sta bila odkupni in živinorejski odsek. Slednji je ustanovil lani umetno osemenjevalno postajo v Radencih, na zboru pa so zadružniki želeli, naj bi podobno postajo ustanovili še v Hrastju-Moti, kar se bo tudi zgodilo. Poljedeljski odsek se je najbolje izkazal v semenski službi. Zamenjali so okrog 800 kg semenske pšenice, okrog 500 kg semenske rži in 2000 kg semenskega krompirja. Sadjarski odsek se je omejil predvsem na čiščenje in škropljenje sadnega drevja, tako da je omejil širjenje kaparja in drugih sadnih škodljivcev za okrog 40 odstotkov. Zadruga ima tudi svojega tehnika, ki pomaga kmetovalcem z nasveti, z uveljavljanjem agrotehničnih ukrepov in pd.

Velike težave pa ima zadruga zaradi neprimernih poslovnih prostorov in skladišč. Sanitarna inšpekcija je zadrugo že večkrat opozorila na to pomanjkljivost. Zato bo zadruga letos zaprosila za investicijski kredit v znesku 16 milijonov dinarjev.

Ika.

Za pogodbeno vzrejo

Zadruža ekonomija v Črensovcih imo 45 ha obdelovalne zemlje, od tega 38 ha travnikov, ki pa so bolj slabi in ne dajejo najboljše krme za mlado živino.

Letos si prizadevajo, da bi gospodarjenje na ekonomiji vse bolj temeljilo na gospodarskem računu; odločili so se za pogodbeno vzrejo goveje živine in navezali stike z zadružnim podjetjem »Gruda« iz Ljubljane, ki jim bo pogodbeno dala živino v rejo in pozneje izplačalo vrednost prireje. Namesto sedanjih pet bodo redili trideset glav goveje živine. Tako bodo pridobili potreben gnoj za izboljšanje travnikov, dva hektarja njiv bodo zasejali s krmilnimi rastlinami — inkarnatko in jarim ovsom, za pitanje živine pa lahko uporabljali tudi stranske mlevske izdelke od žita, ki ga pridelujejo na posestvu.

NEOBVEZNA PRAVNA POSVETOVALNICA V LJUTOMERU

Pri ljutomerski Proizvajalni poslovni zvezi bodo odprli neobvezno pravno posvetovalnico, v kateri bodo lahko zadružniki in kmetovalci dobili zaželene nasvete in napotke s pravnega področja. Posvetovalnico bo vodil strokovnjak.

-ko

Nova sodarska delavnica v Lipi

V Lipi nameravajo kmalu odpreti sodarsko delavnico, v kateri bodo zoposlili pet ljudi. V delavnici bodo izdelovali nove sode v neomejenih količinah za izvozno podjetje »Slovenija-vino« in opravljail popravljalne storitve za kmetovalce v svoji okolici. Nove sode bo »Slovenija-vino« izvažalo skupaj z vinskim pridelkom. Za uspešno obratovanje delavnice je v okolišu dovolj surovine — hrastovega lesa, ki ga bo moči kupiti po dostopnih cenah. Nekaj kmetovalcev je že prišlo ponujat les, ko so izvedeli za namero občine.

Gospodarski strokovnjaki so izračunali, da bo lahko nova delavnica prinesla najmanj milijon čistega dohodka, kaj prav gotovo važna postavka za občino. V zimskem času, ko ni dela na polju in travnikih, pa se bo lahko precej ljudi koristno zaposlilo pri tesarjenju dog za sode.

ZBOR VOLIVCEV V RANKOVCIH

Na zboru volivcev v Rankovcih so govorili predvsem o taksah za vozove, vodoplavnem prispevku in ciganskem problemu. Zastran taks za kmečke vozove so menili, da naj tudi občina nekaj prispeva za glavne vaške ceste, če jih že morajo plačevati.

Izvolili so tudi novi vaški odbor za Vančo ves. Dosedanji odbor ni posebno uspešno deloval zaradi nesporazumov med odborniki. V odbor so izvolili člane SZDL, od katerih pričakujejo, da se bodo bolj zavzeli za napredek svoje vasi.

600 tisoč ženskih direktorjev

Po podatkih nemškega Centralnega statističnega urada je lani bilo v Zahodni Nemčiji okrog 3 milijone direktorjev in šefov podjetij. 600 tisoč izmed njih so bile žene.

SODOBNO GOSPODINJSTVO štev. 2

Družine z otroci bodo našle v drugi letošnji številki »Sodobnega gospodinjstva« marsikateri koristen nasvet. Spričo tesnih stanovanj pri nas je zelo poučen članek o skromni, zato pa praktični ureditvi otroškega kotička. Predvsem je važno, da ureditev takega prostorčka v dnevni sobi ne terja večjih izdatkov.

Nasploh posveča številka precej pozornosti. V njej boste našli tudi nasvete za izdelavo pomladanskih otroških oblačil iz blaga, preprostih pletenih hlačk in copatk.

Zlasti mlajšim zakoncem, ki si še niso ustrezno opremili stanovanj, bo koristil nasvet, kako z zagrnjenimi policami nadomestimo omare za perilo in kako z zagrinjali zakrijemo kose pohištva, ki niso v skladu z ostalo sobno opremo.

Če vam ni kaj jasno o novih pralnih sredstvih, s katerimi so naše trgovine že dobro založene (rio, ego, plavi radion), preberite članka »Kako perem z novimi pralnimi sredstvi — detergenti« in »Optična belila in njihova uporabnost za tkanine«.

Kuharski nasveti so tokrat bogati in pestri. Posebnost so recepti za slabokrvne in brezmesni jedilniki za teden dni; meso nadomešča skuta, ki si jo zaradi cenenosti lahko vsakdo privošči. Ljubitelje pikantnih mesnih jedi pa bodo najbrž navdušili recepti za bosenske enolončnice.

Zaključni prispevek opozarja kokošjerejce, kako naj pripravljajo vitaminska krmila za perjad.

Čebelarski kotiček

Že tolikokrat opevana LIPA sodi med najlepša domača gozdna in vaška drevesa. Tam, kjer je močno zastopana, je med čebelarji zelo priljubljena (n. pr. v doljnjemilanovških brdih, kjer tvori obsežne čiste gozdove in daje domačim in uvoženim čebelam najizdatnejšo glavno poletno pašo). Ob ugodnih letinah natočijo iz tisočev in tisočev čebeljih družin do 40 kilogramov opojno dišečega medu na panj.

Zaradi dobre cene lesa je postala mogočna lipa v naših gozdovih velika redkost in zato se nam ni treba čuditi, da ob njeni beri samo prijetno diši iz apnjevih žrel.

Pri nas je razširjena drobnolistnata lipa. Je skromna rastlina in jo lahko gojimo povsod. Prirodno zasajena se druži s hrstom, bukvo, jesenom in javorom. Hrastu dobro čisti steblo in popravlja gozdna tla. V mlade hrastove nasade jo sadimo nekaj let pozneje, ker prednjači pred svojim sosedom. Uspešno pogozdujemo z 2—3 letnimi sadikami. Seme trgamo, kadar odpade listje, ga 24 ur namakamo in nato prezimimo, pomešanega v svežem pesku v zaboju ter s pomladi sejemo na pripravljene grede. Setev pokrivamo, zemljo vzdržujemo v vlažnem stanju, nežne rastlinice senčimo s par decimetrov visokimi, v zemljo podtaknjenimi borovimi vejicami in rastoči naraščaj od časa d očasa v jutranjih urah zalijemo s prestano vodo.

Od lip, ki jih je seveda več vrst, zasluži posebno pozornost KRIMSKA LIPA — križanec drobnolistnate in kavkaške lipe. Po svojih izredno lepih voščenih listih, odpornosti in medovitosti zdaleč prekaša vse svoje sorodnice. Svojčas sem jo razmnoževal s precepljanjem. Bolj praktično je saditi seme.

Tokrat sem se spomnil svojega stanovskega tovariša Janka Beleca, enega izmed vzornih čebelarjev in učiteljev, kako je svojčas požrtvovalno kupoval medovite rastline z denarjem iz svojega žepa v skupno dobro vseh čebelarjev. To je bilo plemenito, vse hvale in priznanja vredno delo. Vedeti pa je treba, da lahko posameznik odigra majhno vlogo, več jih napravi veliko, a vsi pa lahko rešimo čebelarsko krizo v naši ožji domovini.

ZGRADBA VESOLJSTVA

Ljudje so se že od pamtiveka zanimali, kaj je nad nami. Dolgo jim je bilo nebo zagonetno in tajinstveno, saj so čutili, da daje sonce zemlji življenje, toploto in svetlobo, da pada z neba vse oživljajoči in tudi vse uničujoči dež, a tudi sneg, toča, nevihte in viharji imajo svoj izvor nekje na nebu. Zaradi tega so ljudje namestili na nebu razna božanstva, bogove in podobno. Toda napredek znanja in znanosti, tehnike, optike itd. je odprl človeku tudi pogled na nebo. Vendar je med ljudmi še vedno mnogo praznoverja, mistike in tajinstvenosti iz časov, ko jim vesoljstvo še ni bilo razumljivo, čeprav zdaj že z vso resnostjo pripravljamo polet na planete. Da bi omogočila ljudskim množicam razumevanje vsega, kar je in se dogaja nad nami, je založba »Kmečka knjiga« izdala že leta 1955 knjižico prof. Pavla Kunaverja »Nebo nad nami«.

Nedavno pa je izšel še drugi del te knjižice pod naslovom »ZGRADBA VESOLJSTVA«. Knjižica ima 100 strani in 50 slik. Gradivo je razdeljeno na posamezna poglavja: Zvezde in njihove lastnosti — Dvojne zvezde — Nove zvezde — Spremljive zvezde — Zvezdne kopice — Oblaki in megle v vesoljstvu — Pogled na našo Galaktido — Onstran naše Galaktide — Andromedina meglica — Milijoni drugih galaktid — Zgradba vesoljstva in velika uganka — itd.

Na knjižico opozarjamo vse, ki se zanimajo za naše nebo, posebej pa še dijake naših srednjih šol in študente univerz. Knjiga lahko služi tudi kot pomožno šolsko berilo. Stane 250 din.

Beležka

V beltinski občini je skupaj 55 sejalnic v rokah zasebnikov, kmetijske zadruge pa jih imajo samo 18, čeprav je med zadružniki veliko zanimanje za strojno setev.

V Črensovcih so zadružniki na svojem občnem zboru zahtevali, naj zadruga letos nabavi več sejalnic, kajti s petimi vprstnimi zadružnimi stroji ne zmorejo opraviti vsega. Toda: kje vzeti denar, ko pa od lanskega poslovanja ni ostalo v zadružni blagajni domala nič čistega dobička? Podobno so zahtevali tudi zadružniki v Odrancih, kjer imata sejalni stroj samo dva zasebna kmetovalca.

Potrebe so torej večje od možnosti. Očitno je, da bodo tudi v teh zadrugah prišli »na zeleno vejo« samo z učinkovitejšim poslovanjem in krepitvijo zadružnih skladov. To je naravna pot do večjih mehanizacijskih sredstev, drugo pa je seveda zavzemanje za dodeljevanje srednjeročnih kreditov z manjšo obrestno mero, ki bi jih dobile zadruge za sejalnice in druge stroje, zadružniki pa za gradnjo silisov, gnojišč in drugih naprav, za katere je beltinskem okolišu vedno večje zanimanje.

Morda so težnje za srednjeročnimi krediti toliko bolj upravičene zategadelj, ker bodo letos še dokaj omejene možnosti kreditiranja iz občinskega investicijskega sklada, saj bodo v glavnem vsa sredstva potrebna za dokončno elektrifikacijo nekaterih krajev.

SLABO OBISKAN ZADRUŽNI OBČNI ZBOR

Redni letni občni zbor KZ na Tišini je bil letos slabše obiskan kot minula leta. Kje je vzrok, je težko dognati. Posamezniki govorijo, da zadružniki niso bili o zboru pravočasno obveščeni, v Vanča vesi pa so razglasili, da bo samo članski sestanek. Zakaj ne sklicujejo zbora tako, kot je določeno v zadružnih pravilih? Govorice pa so tudi, da zbor ni mogel biti sklepčen, ker je manjkalo več kot pol zadružnikov.

Drobne iz Pomurja

SEMINAR ZA UPRAVNIKE DRŽAVNIH IN ZADRUŽNIH POSESTEV

Strokovno združenje kmetijskih gospodarstev LRS v Ljubljani prireja devetdnevni seminar za direktvorje in upravnike državnih in zadružnih posestev.

Ta seminar se vrši v Murski Soboti od 14. do vključno 23. marca 1956 s sledečim dnevnim redom: ureditveni načrti, finančni proizvodni plani, nagrajevanje po končnem proizvodu, knjigovodstvo in evidenca, organizacija dela in uvajanje sodobne agrotehnike v poljedelstvo, vinogradništvo in sadjarstvo, mehanizacija kmetijstva, organizacija dela na travniškem svetu, krmljenje živine in gnojenje ter delavsko upravljanje in vodenje posestev.

Ing. L. J.

FOTOAMATERSKI TEČAJ V MURSKI SOBOTI

Soboški fotoamaterski klub bo v kratkem priredil tečaj za svoje člane, ki si želijo pridobiti osnovno znanje o fotografiranju in samostojnem razvijanju slik. Tečaj bo vodil strokovnjak in je zanj precejšnje zanimanje. Prijave še vedno sprejemajo.

NUŠIČEV »DR.« ŽE DRUGIČ NA GRAŠKEM ODRU

Predzadnjo nedeljo so pri Gradu že drugič uprizorili Nušičevo komedijo »Dr.«. Igralci so se vživeli v svoje vloge in jih tudi dobro podali; R. Gjergjek je posrečeno prikazal Životo — skopuškega bogataša z velikimi načrti; M. Lapoši v vlogi Mare, njegove žene, je tudi uspešno nastopila; vlogo Blagaja je zelo dobro podal tudi A. Flegar, saj je v maski še najbolje prikazal čas in kraj dogajanja. Gledalci so bili navdušeni tudi tokrat.

Škoda le, da si igralci niso izposodili primernih kostumov, kajti tako bi lahko še bolj učinkovito uresničili odrsko delo. Na predvidenih gostovanjih jim želimo mnogo uspeha, upamo pa, da bomo kmalu videli na odru tudi Gogoljevo »Ženitev«, katero že skrbno vadijo.

23. MARCA PEVSKI KONCERT NA TIŠINI

Daleč naokrog znani mešani pevski zbor na Tišini bo 23. marca priredil doma samostojni koncert. Zbor vodi učitelj Mirko Križman. Ljubitelji petja se že veselijo te prireditve.

-g

TOBAK V VANČA VESI

Tudi v Vanča vesi se je prijavilo nekaj kmetovalcev, ki bodo letos pričeli pridelovati tobak. Nadejajo si, da bo uspeval.

KUPŠINSKA MLADINA IN VESELOIGRA

Kupšinska mladina je dokaj aktivna na kulturno-prosvetnem področju. Sedaj se pripravlja na uprizoritev veseloigre, s katero bo presenetila domače gledalce.

NESREČA PRI SEKANJU DRV

F. P. je pri sekanju drv po nesreči ranil v bedro tov. Ludvika Podleska iz Vanča vesi. Ponesrečenec se zdravi v soboški bolnišnici.

ČETRTINA HOTIŽANK PLETE

V okolici Lendave se je zelo razširilo pletenje cekarjev. Odkupna podjetja v zadnjem času sicer plačujejo izdelke po 100 dinarjev ceneje, kar pa ni velika senzacija za tamkajšnje vasi, posebno ne za Hotizo, kjer še vedno pletejo na veliko.

V Hotizi se ubada s pletenjem četrtina mladih vaščank. Pa tudi v nekaterih drugih krajih je tako.

Lizika P.

POLOVICO SLOVENSKE TRANSVERZALE JE PREHODIL

Planinsko društvo v M. Soboti ima v letošnjem delovnem programu več izletov v bližnjo okolico. Obiskati nameravajo Bukovniško jezero, Srebrni breg na Goričkem, Gomilo in Jeruzalem v Prlekiji. Tesnejše stike bodo navezali s planinci v Ljutomeru, društvi prijateljev prirode in organizacijami, ki imajo podobne smotre. Na občnem zboru so pohvalili zlasti društvenega podpredsednika E. Kučana, ki je lani prehodil polovico slovenske planinske transverzale.

Na soboški gimnaziji

Že več let je vladalo na soboški gimnaziji šahovsko zatišje. Imeli so sicer nekaj turnirjev, vendar pa je bilo vse bolj prisiljeno in hladno. Letos pa se je obrnilo na bolje in šah je pognal korenine tudi v vrste mladih ljudi.

Največji uspeh gimnazijskih šahistov je bil turnir za najvišji naslov zavoda. Ponovno si ga je stoodstotno priboril osmošolec Ivanič. S svojo igro je dokazal, da je močno prerasel vrstnike. Njemu pa so sledili: Grah in Kovač s po 8, Činč s 7, Mauko s 6, Novak s 5 točkami itd. Turnir je bil pravzaprav ena sama velika borba. Remijev je bilo zelo malo. Spremljala pa so ga poročila na gimnazijskem Stenčasu.

Drugi uspeh pa je bil dvoboj z mariborsko gimnazijo. Gostje so računali, da bodo sami pobrali vse točke, vendar so se močno ušteli. Dvoboj so igrali na šestih deskah in Sobota je kmalu vodila (3:0). Razen tega je bil Ivanič pred zmago na prvi deski, Grah pa na drugi. Sreča pa jima ni bila naklonjena in tako so Sobočanci izvlekli iz ostalih partij komaj ½ točke, kar pa je že bilo dovolj za zmago: 5½ : 2½.

F. G.

»Oj, to lectovo srce«

Menim, da bi moral biti sila učen, sposoben in delaven kulturni zdravnik, če bi hotel rešiti Soboto njene kulturne rak rane: pomanjkanja prostorov za kulturne prireditve. Sreča je še, da vsi, ki imajo kaj malo smisla za kulturno prosvetno delo, pomagajo prosveti, da še živi. Tako dela Ljudska univerža v hotelu Zvezda, orkester v glasbeni šoli, tudi pevski zbor se poslužuje istih prostorov, godba na pihali pa ima svoje prostore v gradu, dramska skupina se stiska v čitalnici, dočim daje že dve leti zavetje igralcem, ki pripravljajo opereto »Oj, to lectovo srce« murskosoboški DES. Torej: »Oj, to lectovo srce«. Igralci se že dve leti pripravljajo in v kratkem se bodo predstavili murskosoboški gledališki publiki.

Janez: (pride od leve) »Dobro jutro, punčka!«

Manca: »Za punčko pa sem res že nekoliko prevelika.«

Janez: »O, nič prevelika! Če bi ne našel več svoje Polone, bi bila zame kar prava.«

Podobno se pogovarjata Mavricij in Veronika, a nič manj ljubezni (seveda samo v opereti) ni med Manco in Alešem. Skratka: vsi se imajo zelo radi. Toda . . .! Ni ljubezni brez težav. To vsi prav dobro vemo. V opereti pa se vse dobro izteče. Aleš objame Manco in ona ga vzame za moža. Veronika pridobi profesorja Mavricija in doseže celo, da si obrije kozjo bradico. »Srčkani« Janez pa dobi za nagrado debelo Polonco. Potem so vsi zadovoljni in srečni.

Toda to še ni vsa resnica o opereti. Včasih režiser ni zadovoljen. Večkrat se poti na mesto svojih igralcev. Mora jim pokazati kako naj nastopajo, igrajo, govorijo itd.

Brigita, ki se ne poroči, ker nima fanta (seveda spet samo v opereti) pripoveduje pri vajah dnevne in tedenske pripetljaje Poloni, ki jo verno posluša. Seveda, razumljivo, motita pri vajah.

»Ja, ženske, hudiča, tako ne gre«, je ob takih prilikah precej ljubezniv režiserjev nasvet. No, Brigita in Polona sta precej gluhi za take nasvete in ne marata, da bi ju kdo motil.

»Madonca« začenja režiser svoj drugi stavek. Takrat navadno le popustita. In vaje potekajo spet nemotoma.

Aleš poje Manci:
»Spominjaš se kako
na klopci je bilo.
ko v senci sva sedela
in božal sem ti roko?

Manca:
Da, takrat sva bila
premlada še oba.
Preveč sva si obljubila,
kar spolnit se ne da.«

Tako gre iz dneva v dan iz tedna v teden in iz meseca v mesec. Tukaj bi moral še omeniti gluhega župana, hinavca oskrbnika, policaja in balet, ter pridne muzikante, ki vadijo v glasbeni šoli. Pa vsega res ne smem povedati, le to naj še omenim, da se muzikanti boje, če se bo publika preveč smejala... Kajti, to bi jih motilo. Pa ta bojazen ne bo več dolgo, kajti skoraj bo 30. marec in takrat se bodo prikazali na odru.

Razumljivo: takrat pa Brigita in Polona ne bosta smeli povedati na odru prav nič drugega kot to, kar je zapisano v libretu. In to bo najbrž za obe velika preizkušnja.

Ante Novak

Vtisi enega izmed stotisočev

Kot član pomurske delegacije, ki se je udeležila pogrebnih svečanosti za pokojnim predsednikom Ljudske skupščine FLRJ, tov. Mošem Pijado, so mi namignili, naj napišem reportažo tudi za Pomurski vestnik.

Priznati moram, da sem razmišljal na dolgi poti — v našo državno prestolnico smo se popeljali z avtobusom — tako o vsebini, morda pa še bolj o naslovu, kajti v ponedeljek sem bil v Beogradu samo novinar-gledalec, eden izmed stotisočev, ki so se z neizmerno žalostjo poslavljali od svojega največjega državnika, popularnega voditelja komunistov, heroja borbe in dela, umetnika . . .

Ljudje poklica, med katerimi je bil tudi pokojni tov. Moša, bodo o tem prav gotovo napisali več in zbrali nešteto vtisov in doživljajev v pisan mozaik, ki bo še dolgo in živo pričal o tem, kako so jugoslovanski delovni ljudje ljubili svojega voditelja.

»Kad je govorio drug Moša, bilo je, kao da vadi riječi iz naših usta . . .« je dejal neki beograjski mladenič, s katerim sem bil izmenjal nekaj misli v valujoči in živopisani množici, ki se je že okrog poldne zgrnila okrog križišča pred kalemegdanskim parkom, da se poslednjič poslovi od najuglednejšega rojaka in meščana. Fant mi je povedal, da je bil že tudi v Sloveniji — na vojaškem manevru v okolici Ptuja — in kakor je že o tem življenjskem dogodku govoril z očitnim veseljem, tako mu je smeh izginil z obraza, ko je beseda dala besedo o pokojnem Moši. In z desnega očesa se mu je utrnila solza globoke srčne žalosti. V ponedeljek je žaloval ves Beograd in z njim vsa naša domovina, bil je ves Beograd na nogah, kakor v tistih dneh, ko je pokojnik s svojimi ognjevitimi besedami, ki jih je lahko povedal samo on, veliki mislec, marksist in v neprestanem boju za človeka prekaljeni revolucionar, izpodbujal, mobiliziral in vodil od zmage do zmage.

Kako naj si sicer še razlagamo štiri kilometre dolgo šesterostopno kolono ljudi, ki so opolnoči, od nedelje na ponedeljek, vztrajno čakali, da so se lahko še enkrat in poslednjič srečali s svojim »čika Jankom« — tokrat v črni baržun oblečeni avli Zvezne ljudske skupščine, v kateri je pokojnik snoval z vsem svojim srcem in bitjem. Pri tem velikem delu je tudi izgorel. Nič koliko brezimnih prijateljev in oboževalcev je imel tovariš Moša! Ko smo se Pomurci pomikali v žalni dvorani mimo mrtvaškega odra in se za hip z veliko bolestjo zagledali v poščenobeli obraz preminulega predsednika, je neki starejši ženici v črnem zastal korak že v sredini dvorane. Ni mogla verjeti, da se je to zares zgodilo. Zaihtela je na glas, kakor da je izgubila svojega najdražjega sina. Ni in ni se mogla z očmi ločiti od svojega tovariša, ki je sedaj negibno ležal pred njo. Zunanji izraz njenega notranjega razpoloženja se je bolestno pomešal z rahlo intonirano žalno koračnico.

In komu se ne bi zganilo srce, ko se je po beograjskih ulicah pomikal sprevod velikih pogrebcev s posmrtnimi ostanki Moše Pijade na vojaški lafeti, ko je delil bolest z njegovo življenjsko družico Lepo, tovarišem Titom, Kardeljem in drugimi pokojnikovimi sodelavci, ki so se vidno užaloščeni pomikali za krsto. Čudovito se je tega dne zlilo v eno celoto čustvovanje vsega Beograda in vse domovine: z rahlimi oblački zastrto nebo, jate čivkajočih ptic nad žalnim sprevodom, bolestno zavijanje siren, salve iz pušk častne čete in topov, poslovilne besede tov. Tita ob odprti grobnici — vse dotlej, dokler ni trobna tišina spet objela koščka našega sveta pod kalemegdansko trdnjavo, kjer počivajo narodni heroji kot nemi čuvarji svobode ob Savi in Donavi. In mimo sveže gomile, obdane s tisočerimi venci, so se še pozno v noč nemo pomikale množice Beograjčanov . . .

S. Klinar

Pred volitvami in kongresom

delavskih svetov

Bližina volitev v delavske svete in kongresa delavskih svetov narekuje hitre in hkrati temeljito izvedene priprave. V Pomurju so se priprave že začele enotno in zelo obsežno. Organizacijo priprav je prevzel sindikat s pomočjo Socialistične zveze in Zveze komunistov. Težišče dela je na občinskih forumih, osnovni poudarek pa v razpravah delovnih kolektivov. Pred volitvami v delavske svete, ki bodo v prvi polovici prihodnjega meseca, bodo skupne seje delavskih svetov in sindikalnih podružnic, na katerih bodo po poročilih predsednikov razpravljali o dvoletnem delovanju delovskih svetov. Ta razprava je osnova za širšo obravnavo na zborih delovnih kolektivov. Gre za poletično oceno dela delavskeh svetov po tezah kongresa delavskih svetov, ki bo razpravljal o gradivu, ki ga bo dobil v obravnavo prav od tod.

Po volitvah bodo novi delavski sveti izvolili delegate za okrajne konference, kjer bodo izbrali sedem delegatov za kongres delavskih svetov. Tako bosta industrijo Pomurja zastopala dva delegata, kmetijstvo tudi dva, po en pa trgovino in gostinstvo, obrt in komunalo. Delegati iz industrije, obrti in komunale bodo tvorili eno konferenco s 100 delegati, delegati, ki bodo zastopali kmetijstvo, bodo imeli posebno konferenco z 80 člani, a trgovina in gostinstvo s 50 delegati tretjo konferenco. Za te konference bodo pripravljeni uvodni referati iz gradiva, ki bo zbrano po posameznih zborih delovnih kolektivov.

Zbori kolektivov bodo obenem predvolilni zbori, kjer je treba razjasniti nekatera načelna vprašanja. V nove delavske svete naj ne bodo kandidirani niti voljeni člani upravnega odbora sindikalne podružnice. Ob kandidiranju je treba razpravljati o liku bodočega člana delavskega sveta in njegovem odnosu do sindikata in Socialastične zveze. Tudi člane upravnega odbora naj tokrat ne bi izbirali samo iz delavskega sveta, temveč tudi iz kolektiva. Kandidirati je treba čimveč mladih in tudi žena. Za nove delavske svete pa bo treba čimprej pripraviti ustrezne seminarje o upravljanju. Za predsednike delavskih svetov in upravnih odborov pa naj bi bil okrajni seminar, ki bi trajal nekaj dni nepretrgoma. Ob tem je treba opozoriti na vlogo klubov proizvajalcev, ki se še niso uveljavili, in pa tudi na vlogo sidikata, ki je dolžan skrbeti za dolsednejšo vzgojo organov delavskega upravljanja in njihovo usposabljanje za opravljanje dolžnosti upravljalcev. Hkrati ne bo odveč govoriti tudi o odnosih med delavci in strokovnjaki, ki so obojestransko dokaj destruktivni.

Ker bodo na teh predvolilnih sestankih ki so obenem usmerjeni tudi k pripravam za kongres delavskih svetov, povsod prisotni tudi člani zbora proizvajalcev in poslanci zbora proizvajalcev, bo mogoče razprave zelo tehtno usmerjati in iz njih črpati mnogo dobrih napotkov in sicer vzajemne koristi. Poleg teh tovarišev pa bodo s tem zelo zaposleni tudi najboljši politični ljudje občin vključno s tovariši iz občinskih komitejev Zveze komunistov, kar bo zelo koristilo krepitvi delavskega upravljanja in urejevanju notranjih odnosov v podjetjih.

POBUDE IZ BELTINEC

Zagotoviti boljšo perspektivo!

Beltinski zadružni okoliš se je v zadnjih letih že močno uveljavil kot središče za pridelovanje zelenjadnih semen, paradižnika in zdravilnih zelišč. Za letos pa je značilno, da se je pridelovanje teh rentabilnih rastlin dokaj razširilo tudi v ostalih zadrugah: v Bistrici ob Muri, Črensovcih, Odrancih in Gančanih.

Po dosedanjih prijavah sodeč, bodo v Črensovcih, Beltincih in Odrancih pridelovali semensko solato na 2 ha; nasadi solate so zamišljeni v kombinaciji s peteršiljem. Stročji fižol bo zavzemal okrog 11 in pol hektarja v beltinski, bistrički in črensovski zadrugi. Paradižnik bodo pridelovali na okroglo 11 ha v beltinski in bistrički zadrugi. Precej prijav je tudi za pridelovanje nizkega graha (2 ha), kumine, ognjeca in drugih zelišč.

Še večji pridelovalni razmah pa je pogojen s tremi ključnimi vprašanji, ki jih bo treba ustrezno rešiti: **zagotovitev minimalnih cen tem pridelkom, riziko pri neuspehu in zanesljiv odkup,** od kar bodo v veliki meri odvisni bodoči uspehi.

Podjetja in zavodi, ki odkupujejo pridelke (»Gosad«, Farmacevski zavod, »Kalnik« itd.), še vedno niso dovolj zainteresirani na tem, da bi že pred odkupom zagotovili minimalne cene za te pridelke in tako vzpodbujali pridelovalce k intenzivnezšemu delovanju na tem področju. **Nihanje cen ob odkupu je odbijajoče za pridelovalca,** zlasti še zato, ker komaj uvajamo te rastline.

Pridelovalni uspehi so pri teh rastlinah v mnogočem še bolj odvisni od vremenskih razmer, zato je riziko pridelovalca toliko večji. Te rastline namreč terjajo od njega mnogo več truda in skrbnega dela kot ustaljene poljske vrstnice. Kako si torej pomagati, če prizadevanje kmetovalca padejo v vodo? **V beltinski zadrugi so že ustanovili poseben sklad za samopomoč,** v katerega naj bi ob dobrih letinah prispevali določen del svojega dohodka sami pridelovalci, kmetijska zadruga in kajpak tudi podjetja, ki odkupujejo pridelke ali semena. Podoben sklad nameravajo ustanoviti tudi v drugih zadrugah beltinske občine.

Mnogo je odvisno od zagotovljenega odkupa. Pridelovalev ki se je odločil za novo rentabilnejšo kulturo, bo z veseljem delal samo tedaj, če bo zagotovo vedel, da bo lahko svoje pridelke tudi dobro vnovčil. Toda: pridelovalna industrija se vse bolj usmerja na bližnje zaledje, a nekatere zdravilne zeli še vedno uvažamo (na primer: kumin iz Holandije), čeprav bi jih lahko zadosti pridobili doma. Za nekatere povrtnine bi si bilo potrebno zagotoviti trg v državi ali pa v inozemstvu. Tako za kumare in stročji fižol, ki sta na pr. v sosednji Avstriji zelo iskana, pa tudi v večjih južnih mestih.

Pridelovalci v beltinski občini so vedno bolj prepričani, da bi se v Pomurju obnesel obrat za predelavo poljskih pridelkov in povrtnin, in menijo, da so že začetni uspehi in pa ugodni pogoji za pridelovanje zanesljivi činitelji, ki govore za to, da je potrebno začeti sestavljati gradbeni elaborat.

Samo večja perspektivnost na tem področju — torej ustrezna rešitev vseh navedenih vprašanj — **lahko odločilno prispeva k temu, da se bo beltinski okoliš postopoma razvil v pravo pridelovalno središče semenskega blaga in povrtnin,** kar bo potrebno v okviru občine zagotoviti tudi z ustreznim perspektivnim načrtom. Brž ko bodo prodajne možnosti dobile trajnejše in zanesjivejše obeležje, bodo tak načrt tudi napravili, saj menijo, da bi lahko že v nekaj letih odločilno preusmerili kmetijstvo k pridelovanju rentabilnejših kultur in s pridelki zadostili potrebam kupcev in domačega pridelovalnega obrata.

S. K.

POLEDAVSKA MLADINA JE ZBOROVALA

Predzadnjo nedeljo je bila v Rogaševcih občinska mladinska konferenca, kateri je prisostvoval tudi predsednik OK LMS tov. Pleteršek.

Iz poročil in razprave smo razbrali, da se mladi ljudje vedno bolj uveljavljajo v samoupravnih organih. Tudi v kmetijskih zadrugah so zastopani mladinci. Na Cankovi so že ustanovili aktiv mladih zadružnikov, v kratkem pa ga bodo še v Rogaševcih. Premalo pa sodelujejo z občinskim vodstvom SZDL, saj je v tej organizaciji mladina preslabo zastopana. Na konferenci so pohvalili predvsem osnovni organizaciji Rogaševci in Cankova, kritično pa so ocenjevali tudi delovanje nekaterih mladih prosvetnih delavcev (primer v Pertoči, kjer je učiteljica tako pretepla šoloobveznega otroka, da se je moral zateči k zdravniku).

Sklenili so tudi, da bodo praznovali Dan mladosti. Po možnosti bodo pripravili enotedenski program.

PIONIRSKA KNJIŽNICA V MURSKI SOBOTI

Prihodnjo nedeljo bodo odprli v Murski Soboti pionirsko knjižnico. Knjižnica bo v prostorih Doma JLA. Tako bodo imeli murskosoboški pionirji svojo knjižnico med prvimi v Sloveniji.

KONCERT JAZZ GLASBENIKOV

V prejšnji številki napovedani koncert Združenja jazz glasbenikov iz Maribora je bil preložen zaradi smrti Moša Pijade na ponedeljek 25. marca 1957. Koncert bo v istih prostorih kot je bilo napovedano v prvi objavi.

OBVESTILO

Ker je bila izražena želja, da bi naj kolektivi ali množične organizacije prispevale namesto venca na grob umrlega Moša Pijada raje v sklad za otroke padlih borcev, sporočamo vsem kolektivom in množičnim organizacijam, naj nakazujejo na tekoči račun pri Komunalni banki v Murski Soboti 64-KB-1-6643.

Samo za 1 odstotek

Splošna ocena realizacije družbenega načrta v našem okraju kaže, da se je povečala proizvodnja v vseh gospodarskih panogah povprečno samo za 1 odstotek. Na tako nizko realizacijo je vplivala proizvodnja v industriji, kjer je bil dohodek za 12 % manjši od predvidenega, in v gradbeništvu, kjer je bil manjši za 38 %.

Industrijska proizvodnja po posameznih strokah je taka: proizvodnja premoga je večja od planirane za 25 %. Na presežek je vplivalo povečanje števila zaposlenih in urejevanje novih odkopnih rovov. Prav tako so presegli letne postavke tudi vsi opekarniški obrati. Najboljši med njimi sta opekarna v Ljutomeru in opekarna v Lendavi. Kljub temu pa opekarniška industrija ni mogla kriti potreb investicijske izgradnje v celoti. Najbolj je primanjkovalo zidne opeke.

Na 19-odstotni presežek proizvodnega načrta v industriji usnja sta vplivali boljša preskrba s surovinami in boljša organizacija dela. Letna prvizvodnja je bila dosežena tudi v živilski industirji (103 %), predvsem pa v grafični industriji.

Kakor predlani, tako tudi lani ni dosegla določene proizvodnje lendavska Nafta. Lanski primankljaj znaša 44 %, t. j. za približno 2 % manj kot leta 1955. Motnje v proizvodnji lendavske Nafte so občutno vplivale tudi na pravočasno realizacijo posameznih družbenih skladov.

Industrijo predelave kovin predstavljata murskosoboška »Panonija« in ljutomerska »Žica«. Prva je povečala proizvodnjo za 17 %, pri drugi pa se je zmanjšala za 21 %. Pri »Panoniji« so dosegli uspeh zaradi tega, ker so preusmerjali proizvodnjo po potrebah trga, tega pa ni moči trditi za »Žico«.

Tudi obrtništvo ni zadovoljilo vseh pričakovanj. Obrtniška proizvodnja in obrtne usluge so se zmanjšale najbolj v privatnem sektorju obrti, kjer je odpovedalo obrt 153 obrtnikov. Vzrok je v tem, ker ves dohodek v obrti ni bil pravilno porazdeljen in to največ v kritični obrti (kolarji in kovači). Premalo pa so občinski ljudski odbori upoševali vire dohodkov posameznih obrtnikov tudi iz kmetijstva. Povečanje šušmarstva temelji prav v tej postavki. Na nizko proizvodnjo v obrti je vplivala tudi pomanjkljiva tarifna politika in slabo uveljavljanje dela po učinku v posameznih obrtnih delavnicah.

NAFTA NAM NAGAJA

(Nafta, okraj in občine — na razpotju)

Lendava z dolgo ulico meščanskih hiš, novim stanovanjskim blokom in še enim, ki ga gradijo. Nad Lendavo gorice s hibridi, ki so preglavica občine in kmetov. Od tod je lep razgled na mesto, v katerem stanuje družina v predsobnem stanovanju in dve družini v eni sobi. Nov zakon temelji na pravici do stanovanja, kar bo menda le naredilo tudi tukaj potreben red. Toda razgled kaže tudi sive poplave zaplate voda, ki se nakopičijo v tem okolišu, ker je tukaj najnižje v Prekmurju.

O melioracijah govorimo že dolga leta, toda tako daleč, da bi bile poplave preprečene, še nismo. Ledavsko vozlišče bo menda letos že zgrajeno s sredstvi za regulacijo Mure, toda tedaj nastopi problem navodnjavanja, kajti poletja so sušna.

Sprehod po goricah pa vodi do prijetnih kotičkov, ki so domače izletniške točke z veseljem v zidanicah ob prijetni kapljici in harmoniki. Potem je navsezadnje tudi pogled na sivoumazano ravnino ob poplavah še dokaj idiličen, v nočeh pa razgled po razsvetljenih naftnih poljih in še posebno degazolinaži . . .

— — —

Da, včasih smo bili romantično razpoloženi, kadar smo govorili o Nafti. Podjetje posebne vrednosti in prioritete. Podjetje, ki je zagotovilo Lendavi plin in prebivalstvo rešilo skrbi za kurjavo. Podjetje, o katerem smo vselej govorili v samih superlativih in se nam je zdelo, da grešimo, če izrazimo samo pomislek na račun porabe milijonov in milijard, če hočemo tukaj varčevati.

Nafta in plin. Koliko časopisnih stolpcev je bilo izpolnjenih z razpravami o raziskovanjih, o plinovodu za Maribor in Soboto, koliko obljub je bilo nanizanih, koliko prednosti naštetih in koliko stomilijonov prejetih zaradi tega. Od vseh načrtov s plinom, vključno s tovarno metanola, ki naj bi bila v teh krajih, je ostal slab plinovod v Lendavi. Majhne, vedno pogostejše pripombe prebivalstva zastran površne strokovne napeljave plina v mesto in naselja so na nekaj opozarjale, na nekaj nedoločenega, o čemer je bilo vredno razmišljati. Sicer nestrokovne pripombe, toda izkazalo se je, da so tukaj delali projektanti in izvajalci dokaj po svoje.

Toda pripombe so presegle probleme plinovoda v Lendavi. Sčasoma so se v življenju pojavili težji problemi, ki zadevajo proizvodnjo Nafte. Nekje ob strani je opozarjal nâse že dolga leta petišovski problem. To je razlastitev 290 hektarjev zemljišč Petišovčanov, ki naj bi jih uporabljala Nafta za svojo proizvodnjo. Bil je to preuranjen birokratski postopek, ko Nafta še ni bila samostojno podjetje. Pozneje se je izkazalo, da potrebujejo le 40 hektarjev zemlje in da bi bilo boljše pogodbeno rešiti uporabo zemljišč, kot so to pozneje storili v filovskem bazenu. Pravno-lastniški postopek se je zavlačeval vse doslej, dokler ni bilo novega zakona o razlastitvi. Tako bo ta politični problem, s katerim se je okrajno politično vodstvo že dokaj časa resno ukvarjalo, naposled le odstranjen.

— — —

In potlej problem Trimlinov ali degazolinaže. V kraju, kjer je talna voda visoka, ker je tudi tukaj poplavno območje, je po začetku obratovanju degazolinaže voda v vodnjakih presahnila. Degazolinaža namreč porabi ogromne količine vode. Gotovo bi bilo bolje, če bi to vodo po cevovodu dovajali iz Mure, kot je nekdo v začetku predlagal.

Nafta je nabavila prizadetim Trimlinčanom potrebne črpalke, (vendar se te črpalke še vedno v Naftnih skladiščih) toda s pripombo, da je najbrž krivda za takšno stanje v upadanju talne vode v vsej pokrajini. Odločitev bodo dala hidrološka raziskovanja . . . Toda s tem ni rešen problem degazolinaže, za katero predvidevajo letos do sto milijonov zgube — potem, ko je stala gradnja tega naftinega objekta našo skupnost nad milijardo dinarjev. Pravijo, da je menda kriv projektant. Toda kdo je kriv za nerealno planiranje letošnje proizvodnje, ki da bo povečana za 85 odst. proti lanski realizaciji. Številka, ki določa 50 odst. povečanje skupnega družbenega proizvoda v okrajnem družbenem planu. Letošnja realizacija planirane proizvodnje pa bo polovico manjša, kot pa je to zagotavljala Nafta. To zaradi tega, ker so si tako hoteli zagotoviti večja zvezna investicijska sredstva za raziskovanja. Tak način gospodarjenja pa je škodljiv za okraj in občine, kajti tukaj bodo občutili zmanjšanje že itak premalih proračunskih sredstev. Torej so se odborniki na seji okrajnega ljudskega odbora upravičeno razburjali in izjavljali, da s takšnim slepomišenjem ne morejo biti zadovoljni.

Nafta nam v Pomurju nagaja. Toda: ali je vedel delavski svet tega podjetja, da so izračuni nerealni? Ali je takšno planiranje posledica pisarniškega določanja proizvodnih nalog? Po tem, kakor pravijo člani delavskega sveta, da si o marsikaterih številkah, o katerih sklepajo na sejah delavskega sveta, niso na jasnem, bo menda slednje točno. Toda s tem se tudi odgovornost organov delavskega upravljanja ne zmanjšuje. V klubu članov delavskega upravljanja v Lendavi se namreč srečuje le petina članov kluba. Tako torej ne moremo govoriti niti o tem, da bi utegnilo biti bolje, če bi bil pri občinskem ljudskem odboru zaradi delavskega značaja občine tudi zbor proizvajalcev.

Ali naj povemo, da je čutiti tamkaj pomanjkanje energične družbene kontrole?

Viktor Širec

SOBOŠKA KRONIKA

Poročili so se: Vlado Cvetko, uslužbenec iz M. Sobote in Šarika Sapač, uslužbenka KZ Črnelavci; Ernest Horvat, kleparski pomočnik in Vera Maučec, oba iz M. Sobote; Lenart Marinič, miličnik in Marica Petak, učiteljica, oba iz Rogaševec ter Oto Bukovec, mesarski pomočnik in Marija Fartelj, oba iz M. Sobote.

Rodile so: Marija Friskič iz Kroga, dečka; Jožica Lang iz Serdice, deklico; Terezija Recek iz Večeslavec, dečka; Marija Bertalanič iz Križevec, deklico; Alojzija Lešnik iz Bratonec, dečka; Marija Drvarič iz M. Sobote, dečka; Ana Zver iz Ruperče, deklico; Etelka Bedek iz Petrovec, dečka; Kristina Domanjko iz Kapce, dečka; Terezija Recek iz Žižkov, deklico; Minka Berka, učiteljica iz M. Sobote, deklico; Marija Vučak iz Beznovec, deklico; Anica Vogrinec iz Bogojine, deklico; Marija Koren iz Tišine, deklico; Danica Vrabli, učiteljica iz Kuzme, dečka; Ana Forjan iz Rogaševec, dečka; Terezija Kramar iz M. Sobote, dečka; Šarika Sever iz Polane, dečka; Ana Žitek iz Kroga, dečka; Terezija Peterec iz D. Bistrice, dečka; Irena Sabo iz Žitkovec, deklico; Irena Franko iz Martjanec, dečka; Tilka Bernjak iz M. Sobote, dečka; Rodile so v soboški porodnišnici. Doma sta rodili: Petronela Benko iz Bakovec, dečka in Terezija Gomboši iz Kroga, dečka.

Umrli so: Jože Kodila iz Pečarovec, star 63 let; Ana Stajnko iz Veščice, stara 56 let, Franc Titan iz Kroga, star 74 let; Marija Pučko iz Borovec ,stara 71 let, Marta Potočnik iz ,Stare Nove vasi, stara 44 let in Deneš Fister iz Bakovec, star 63 let.

Kmetijska zadruga Radgona proda naslednja osnovna sredstva: **izruvač za krompir, motorno gnojnično črpalko, voz za konjsko vprego, traktorski plug, traktorsko trodelno brano, traktor Steyer 30 KS, stabilni motor »Deutz«, sostator za krompir, motorno škropilnico, vejalnik, trier, valilnik — inkubator, navadne pluge ter še razne druge manjše stroje.** Vsa večja osnovna sredstva kot traktor in slično prodamo samo zadrugam ali KG.

Za vsa ostala osnovna sredstva bo javna licitacija dne 31. marca 1957 ob 9. uri na ekonomiji KZ v Podgradu — Radgona.

Komisija Občinskega ljudskega odbora Ljutomer za razpis mest direktorjev

razpisuje

na podlagi 10. člena Zakona o pristojnostih občinskih in okrajnih ljuskih odborov (Urad. list FLRJ št. 34/55)

MESTO DIREKTORJA

Pletarskega podj. Ljutomer

Pogoji: ekonomska ali tehnična srednja šola s petletno prakso, nižja srednješolska izobrazba z 10 letno prakso ali visokokvalificirani delavec iz pletarske stroke z najmanj 15 letno prakso v podobnih podjetjih.

Interesenti naj pravilno kolkovane prošnje vložijo pri Občinskem ljudskem odboru Ljutomer — odsek za splošne zadeve do 29. marca 1957. Prošnji je priložiti življenjepis ter dokazila o strokovni izobrazbi.

DRAŽBENI OKLIC

Dne 23. maja 1957, ob 8. uri bo pri tem sodišču soba št. 21 dražba nepremičnine zavezanke Gomboc Olge roj. Fürst, uslužbenke v Murskih Črncih št. 12 in sicer 1/10 vl. št. 65 parcele št. 449 hiša, dvor, 1/5 vl. št. 5 s parc. št. 216 njiva travnika, 196 njiva travnik in 1/5 vl. št. 66 s parc. št. 680 travnik, njiva in parc. št. 683 travnik njiva, vse k. o. Murski Crnci.

Cenilna vrednost 114.800 din

Najmanjši ponudek 114.000 din.

Varščina 11.480 din.

Okrajno sodišče
v Murski Soboti
dne 14. 3. 1957

OGLAS

CARINARNICA
v Gornji Radgoni

bo prodala na javni

LICITACIJI

Dne, 5. aprila 1957 ob 9 uri **1 potniški avtomobil, rabljen, znamke »CITROEN«**

Izklicna cena 184.000.- din.

Pravico do licitacije imajo, vse državne ustanove, gospodarske, zadružne in družbene organizacije. Reflektanti so dolžni predložiti pismena pooblastila in kavcijo v znesku din 20.000.-

Vsa pojasnila izdaja Carinarnica G. Radgona, ustmeno in telefonično, vsak dan od 7 do 14 ure.

Plača se z virmanom.

Carinarnica Gor. Radgona
Štev. 411

DRAŽBENI OKLIC

Dne 23. maja 1957, ob 9. uri bo pri tem sodišču soba št. 21 dražba nepremičnin zavezanke Fürst Blanke, posestnice v Murskih Črncih št. 12 in sicer 1/10 vl. št. 65 s parc. št. 449, hiša, dvor, 1/5 vl. št. 5 s parc. št. 216 njiva travnik, parc. št. 196 njiva travnik in 1/5 vl. št. 66 s parc. št. 680 travnik njiva in 683 travnik njiva, vse k. o. Murski Črnci.

Cenilna vrednost 114.800 din.

Najmanjši ponudek 114.800 din.

Varščina 11.480 din.

Okrajno sodišče
v Murski Soboti
dne 14. 3. 1957

PRIZNANJE PLEMENJAKOV

Po odloku Zveznega izvršnega sveta (Uradni list FLRJ, štev. 35/55) razpisujemo priznavanje plemenjakov v letu 1957, in sicer:

Licenciranje bikov in merjascev za pleme se bo vršilo v sledečih dneh:

Dne 20. marca 1957
ob 8. uri Tišina
ob 10. uri Gederovci
ob 13. uri Puževci
ob 15. uri Zenkovci
ob 16. uri Brezovci

Dne 21. marca 1957
ob 7.30 Rakičan
ob 9. uri Murska Sobota
ob 11. uri Puconci
ob 13. uri Moščanci
ob 15. uri Mačkovci

Dne 22. marca 1957
ob 8. uri Martjanci
ob 10. uri Tešanovci
ob 13. uri Bogojina
ob 15. uri Fokovci
ob 16. uri Prosenjakovci

Dne 25. marca 1957
ob 8. uri Gornji Petrovci
ob 10. uri Šalovci
ob 13. uri Čepinci
ob 16. uri Križevci v Prekmurju

Dne 26. marca 1957
ob 8. uri Cankova
ob 10. uri Pertoča
ob 11. uri Rogašovci
ob 14. uri Kuzma
ob 17. uri Grad

Dne 27. marca 1957
ob 8. uri Turnišče
ob 11. uri Dobrovnik
ob 13. uri Kobilje
ob 15. uri Genterovci
ob 17. uri Dolina

Dne 28. marca 1957
ob 8. uri Beltinci
ob 11. uri Črešovci
ob 13. uri Velika Polana
ob 15. uri Kapca
ob 17. uri Lendava

Dne 29. marca 1957
ob 9. uri Veržej
ob 10. uri Križevci pri Ljutomeru
ob 14. uri Ljutomer
ob 15. uri Razkrižje

Dne 1. aprila 1957
ob 8. uri Radoslavci
ob 9. uri Bučkovci
ob 11. uri Videm ob Ščavnici
ob 14. uri Ivanjci
ob 16. uri Negova

Dne 2. aprila 1957
ob 8. uri Slatina Radenci
ob 10. uri Gornja Radgona
ob 13. uri Apače
ob 14. uri Črnci
ob 16. uri Stogovci

Lastniki oziroma oskrbniki morajo prignati k licenciranju vse bike nad eno leto stare, vse merjasce nad šest mesecev stare.

Za že licencirane bike in merjasce morajo lastniki prinesti s seboj pripustnice in skočne zapisnike, za nelicencirane pa rodovniške izvlečke, kolikor so rodovniškega porekla.

Za one živali, ki jih rejci mislijo gnati na plemenski sejem, je potrebno prinesti s seboj potrdilo o tetoviranju in poreklu.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR - Kmetijska inšpekcija
Murska Sobota

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA

Nedelja 24 marca 1957: dr. Talanyi-Pfeifer Lea, stanuje v Krekovi ulici.

V splošni ambulanti od 8. do 12. ure. V nujnih primerih popoldne in ponoči na stanovanju.

PROSTOVOLJNI KRVODAJALCI

od 2. do 16. marca 1957.

Karel Flisar iz M. Sobote, tudi tretjič; Helena Kocjan iz Martjanec; Gustav Gomboc iz Cankove; Ivan Kovač, Karolina Fujs in Gizela Kučen, vsi trije iz Šalamenec; Štefan Kovač, Koloman Marič, Ludvik Sedonja, Berta Šafran, Emilija Škaper, Helena Vrečič, Marija Nikola, Šarika Lovenjak, Ana Bencik in Vilma Bakan, vsi iz Vaneče.

Marija Žitek iz Rakičana, tretjič; Karel Karba iz M. Sobote, drugič; Karolina Sapač iz Zenkovec, drugič; Marija Gaber iz Zenkovec, drugič; Ana Horvat iz Turnišča, drugič; Štefan Matjašec iz Brezovec, Štefan Kovač iz Šalamenec, Jožef Štefanec iz M. Sobote, Miroslava Šošter, Štefan Šiftar, Helena Šiftar, vsi iz Strukovec; Geza Šiftar, Ivan Barbarič, Gizela Barbarič, Marija Melin in Verona Šiftar, vsi iz Zenkovec.

VREMENSKA NAPOVED

od 22. do 31. marca

Nestalno s pogostimi padavinami. V roku do 27. marca bo nastopila zelo močna ohladitev s snegom do nižin.

TEDENSKI KOLEDAR

Nedelja, 24. marca — Samon
Ponedeljek, 25. marca — Minka
Torek, 26. marca — Predrag
Sreda, 27. marca — Rupert
Četrtek, 28. marca — Janez
Petek, 29. marca — Ciril
Sobota, 30. marca — Hranimir

KINO

MURSKA SOBOTA — 21. marca ameriški barvni film »Lili«, od 22. do 24. marca ameriški barvni film »Človek iz Alama«.

VELIKA POLANA — 24. marca finski film »Bela košuta«, 23. in 24. marca ameriški film »Ko žene ljubijo«.

RADGONA — 23. in 24. marca ameriški barvni film »Cesarjev slavček«.

LENDAVA — 22. in 24. marca češki film »Jan Hus«.

VERŽEJ — 23. in 24. marca francoski film »Therese Raquin«.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — 23. in 24. marca ameriški film »Zaseda«.

RAZPIS

Zdrastveni dom M. Sobota razpisuje službeno mesto

fakturista

pri upravi zdravstvenega doma. Plača po uredbi, dopolnilna plača po pravilniku o plačah ZD. Pogoji. Srednja ali nižja strokovna izobrazba s potrebno prakso in znanjem strojepisja.

MALI OGLASI

LEPO KONFORTNO STANOVANJE V M. Soboti menjam za enako v Mariboru. — Naslov v upravi lista.

POSESTVO, 3 ha zemlje, zidana hiša, s tremi sobami in kuhinjo, 2 kletna prostora, stiskalnica in hlevi, 5 km od Ptuja, na prodaj. Cena 700.000 dinarjev. V gotovini plačati 450.000. — Vprašati Franc Čuček, Ptuj, Frankopanska ul. 1.

HISO IN VRT prodam na obroke. — M. Sobota, Lendavska 11.

POSESTVO v izmeri 11 hektarjev vseh kultur v Pesnici pri Mariboru, prodam, Anton Pepelnik, Vukovski dol p. Jarenina.

PRODAMO večje količine dobrega sadjevca s 6,5 do 7 % alkohola po ceni 30 dinarjev, franko klet Vinarsko-sadjarska šola Svečina p. Zg. Kungota. Po želji dostavimo sadjevec tudi na dom.

8 AROV SONČNEGA VINOGRADA PRODAM v Zgornjih Tešanovcih. Poizvedbe v M. Soboti, Stara ul. 5.

HISO in dva orala zemlje, prodam zaradi selitve v Popovcu. Cena 450.000 dinarjev. — Doko Poznanovič, Popovac — Baranja.

PREKLIC — Podpisani preklicujem žaljive besede, katere sem izrekel napram Francu Bobovcu, učitelju iz Lendave. Anton Dekleva.

MOTORNO KOLO »Puch« 350 ccm s prikolico, prodam. Cena po dogovoru. Poizvedbe pri Janez Kuhar, gostilna Puconci.

HIŠO s štirimi stanovanjskimi prostori in skednjem, prodam. Zemlje 800 m². Dragoljub Nedič, Beli Manastir, Pazača 12.

MOTORNO KOLO znamke »Sachs« 98 ccm prodam ali zamenjam za močnejši motor. — Novak Jože, opekarna Boreci p. Križevci pri Ljutomeru.

Sprejmemo takoj ali kasneje zidarje, tesarje in delavce. Samska stanovanja zagotovljena. Javite se pri »Graditelj« Ljubljana, Šentviška c. 64/3. (zadnja tramvajska postaja Žale).

HISO s posestvom 4 ha zemlje, ob glavni cesti Ptuj—Vurberg, vse v dobrem stanju, prodamo. — Župnijski urad Vurberg — Grajena.

SKLADIŠČA, AVTOGARAŽA, v Ljutomeru primerna za preureditev v stanovanje, priporočljivo predvsem za obrtnike, v središču mesta ob glavni cesti, na prodaj. — Vprašati: Prešernova ul. 16 vsak dan popoldan po drugi uri ali v nedeljo dopoldne. Cena ugodna.

SENO IN KRAVJI VOZ, prodam — Murska Sobota, Mladinska 18.

MALI VALJČNI MILN na zelo prometnem kraju, prodam. Naslov v upravi lista.

ŠTEDILNIK »Tobi« v zelo dobrem stanju prodam. Naslov v upravi lista.

KROŽNO BRANO za konjsko vprego, prodam. — Janez Celec, Gorica 40 p. Puconci.

Ali že veste,

da bo 1. maja v RADENCIH

II. AKADEMSKI PLES PRLEŠKEGA ŠTUDENTSKEGA KLUBA?

Zato ne pozabite:

1. maja vsi v RADENCE

na II. AKADEMSKI PLES PRLEŠKEGA ŠTUDENTSKEGA KLUBA

Gradbena podjetja, gradbene mojstre in vse graditelje vljudno obveščamo, da smo pričeli z redno proizvodnjo

TALNIH OBLOG IN PLOŠČIC IZ KSILOLITHA

Vse podrobne informacije dobite pri podjetju

»BETONIT« kemični izdelki za gospodarstvo in gradbeno industrijo MURSKA SOBOTA

Prodaja trsnega in sadnega drevesnega materiala na trgu

Ker so trgi v zadnjem času založeni s sumljivim trsnim in sadnim drevesnim materialom, opozarjamo vse občinske ljudske odbore, kmetijske zadruge in kmetovalce na 4. člen uredbe o trsnicah in sadnih drevesnicah, ki se glasi:

Krošnjarjenje s trsnim in sadnim drevesnim materialom kakor tudi prodaja takega materiala na trgu je prepovedana.

Okrajni ljudski odbor
Kmetijska inšpekcija
Murska Sobota

MOŽ Z NEVARNIM SMEHLJAJEM

EDGAR WALLACE 6

»Zaradi tega mi niste posebno simpatični,« ga je zavrnila Gwen. »Če pripadate društvu, ki se trudi spraviti padla dekleta spet na pot čednosti, potem si v mojem primeru lahko prihranite skrb. »Skušala je dodati glasu ciničen prizvok, toda ni se ji posrečilo.

Inšpektor Falmouth ni samo enkrat v svoji uspešni karieri videl zločin pod masko najnedolžnejšega angela. Toda sčasoma je dosegel nepojmljivo mojstrstvo, da je lahko gledal tudi za te maske. Cinizem dekleta, ki je hodilo ob njegovi strani, se mu je zdel narejen.

»Vi ste torej sedeli po nedolžnem v zaporu«, je dejal. »Verjamem. Toda zakaj so vas —« obotavlja se je —«zaprli?«

Gwen je obstala.

»Kaj hočete?« je jezno vprašala. »Kaj vam mar moja preteklost? Odvadila sem se zaupati ljudem. Vsi so hudobni in nesramni«.

»Vsi?« Inšpektor Falmouth je smehljaje pogledal Gwen. »Saj menda ne mislite spraviti vseh ljudi v isto vrečo? Mladi ste še in mladi ljudje morajo biti optimisti«.

Zdaj je bilo Gwen dovolj. Jezno je udarila z nogo ob tla.

»Če me boste še dalje nadlegovali, bom prosila tistega policista tam za pomoč!«

Zdaj se je inšpektor zasmejal.

»Storite to,« je veselo dejal. »Toda napravimo iz našega cestnega poznanstva uradno poznanstvo! Ime mi je David Falmouth in inšpektor v Scotland Yardu sem«.

»Vi ste inšpektor Falmouth?« Gwendolin je že večkrat slišala inšpektorjevo ime in čitala o njem v časopisih. »Ali me hočete zapreti zaradi umora? Ne bi me več čudilo, če bi mi lahko dokazali tudi to. Vaš kolega mi je dokazal tatvino, čeprav sem bila popolnoma nedolžna!« Besede so ji ušle, dasiravno jih ni nameravala izgovoriti, in zdaj bi si najraje odgriznila jezik.

Falmouth jo je resno pogledal.

»Rad bi vam nekaj povedal,« je zamišljeno dejal. »To, o čimer sem poprej govoril, da bi rad pomagal pravici do zmage nad krivico — ni bilo prazno govoričenje. Verjamite! Čeprav mi boste povedali v obraz, češ da se vmešavam v vaše zadeve, bom vendar to storil. Zakaj? Zato ker vem, da ne bi mogli nikdar ukrasti niti šivanke. Mi boste zaupali vaš primer? Če tega ne storite, ga bom zvedel kje drugje«.

Gwen ga je presenečeno pogledala. Govoril je tako prepričljivo, da mu je proti volji morala verjeti. Še pri odhodu iz zapora si je prisegla, da ne bo nikdar več verjela nobenemu človeku — in zdaj se je že izneverjala tej prisegi.

»Moje zgodbe ne boste zvedeli,« je kljubovalno dejala.

Inšpektor se je namuznil.

»Ali ne menite, da mi bo upravnik zapora vse povedal? Kako bi bilo s skodelico čaja, gospodična —«

»Harringay«, je dejala Gwen spet proti svoji volji.

Falmouth je tiho zažvižgal skozi zobe.

»Gospodična Gwendolin Harringay! Zasledoval sem vas časopisih. Zdaj mi ne boste več ušli!«

Medtem ste prišla na Bayswater Road. Falmouth je obstal pred lokalom »Grand Alliance«.

»Ste zadovoljni s tem lokalom?«

Gwen se je prestrašila. »Nemogoče! Kako si drznete, pokazati se v družbi obsojene zločinke?« Ne da bi vedela zakaj se ji je življenje spet zazdelo lepše, bodočnost manj temna in mož na njeni strani mirna točka v vrtincu žalostnih dogodkov, v katere je bila vmešana brez svoje krivde.

»Tvegam!« Falmouth se je zadovoljno smejal. Pazljivo jo je prijel za roko in potegnil skozi vrata.

Poiskala sta si prostor v kotičku, skritem za palmami. Potem ko je natakar serviral čaj, je Gwen pripovedovala, najprej obotavljaje, potem pa vedno bolj radevoljno svojo zgodbo. Falmouth ji je pomagal pri tem s spretno postavljenimi vprašanji. Ko je končala, je inšpektor že drugič to popoldne tiho zažvižgal skozi zobe.

»Okoliščine so govorile seveda proti vam,« je dejal, »in to je vplivalo na sodnikovo odločitev. To, da ste dobivali od nekega neznanca vsak mesec dvajset funtov, bomo brez velike težave ugotovili na pošti. Tudi poštarja, s katerim ste takrat govorili, bomo našli.«

»Vi? Vi boste sami vzeli stvar v roke. Zakaj?« Gwen je vedela, da se je Falmouth ménil samo za velike zločine in bila je presenečena, da ga je zanimal »njen primer«.

»Zakaj?« Inšpektor se je smehljal. »Zato, da boste spet lahko verjeli v pravičnost! Nekoliko teže pa bo seveda dokazati temu gospodu Cresslerju, da je sam vtihotapil denar v vaše stanovanje«.

»Ste tudi vi tega mnenja?« Gwen so naenkrat stopile solze v oči. »Saj si ni mogoče drugače razložiti! Toda zakaj, zakaj je to storil! Nikdar mu nisem storila nič žalega!« Kotička njenih usten sta izdajalsko drhtela.

Falmouth je v zadregi strmel v prazno čajno skodelico.

»Tudi to bom ugotovil,« je dejal in stisnil pesti. »Tako kot se pišem Falmouth, bom temu Cresslerju zavil vrat, če ne bo govoril. Seveda tiči za napadom na vas tudi Merryweater.«

Toda ničesar mu nisem storila,« je zašepetala Gwen.

»Sta vas Merryweater ali Cressler nadlegovala s kakšnimi ponudbami?« je vprašal Falmouth, ne da bi dvignil pogled s čajne skodelice. »Menim, naj greste z njim — ali?«

»Razumem, kaj mislite,« je odgovorila Gwendolin. »Ne, o tem ni govora. Z gospodom Merryweatherom nisem spregovorila niti besedice vse dotlej, dokler me ni pokfical v pisarno in gospod Cressler se tudi ni ménil zame«.

»Kaj pa je potem bil vzrok?« je vprašal Falmouth bolj zase. »Mislimo logično. Če vas Merryweather ni želel več imeti v trgovini, bi vas lahko odpustil, ne da bi vam povedal vzrok. Za to torej ni šlo. Kaj pa je bil vzrok? Šlo mu je za to, da bi prišli v zapor. Zakaj? Da, zakaj? Ali ničesar ne sumite, gospodična Harringay?«

Gwen je skimala z glavo.

»V zaporu sem imela dovolj časa za premišljevanje«, je dejala z grenkobo v glasu,« toda do zaključka nisem prišla. Kmalu bom že sama verjela, da sem ukradla tisti denar. Pri vsem tem pa nisem hotela sprejemati tistih dvajset funtov, ki so prihajali s pošto! Toda gospod Tilmet mi je svetoval, naj denar shranim za slabe čase«.

»Gospod Tilmet? Kdo pa je to?«

Gwendolin mu je na kratko poročala o čudnem poznanstvom s starim, čudaškim možičkom.

Glavni inšpektor jo je pozorno pogledal.

»Ali mi lahko opišete tega gospoda Tilmeta?«

Gwen ga je opisala, kolikor je mogla natanko. Ko je končala, jo je Falmouth presenečeno pogledal.

»Gospod Tilmet se ne bo nikdar več pogovarjal z vami,« je dejal in dvignil obrvi. »Celo če bi ostal pri Merryweatherju, vas nikdar več ne bi obiskal«.

»Ga poznate?« se je čudila Gwen. »Ali je gospod Tilmet zapustil London?«

»Mrtev je,« je odvrnil inšpektor. »Zaboga, mnogo bi dal, če bi vedel, zakaj se je zanimal za vas. Ali je obiskoval tudi Cresslerja ali Merryweatherja?«

Gwendolin je postalo tesno pri srcu, ne da bi sama vedela zakaj. Končno je bil gospod, Tilmet tuj moški, s katerim je spregovorila samo nekaj nepomembnih besed!

»Mrtev?« je zbegano vprašala, ne da bi odgovorila na inšpektorjevo vprašanje.

Falmouth je za hip premišljeval, potem pa sklenil, da bo brezobziren. Morda mu je gospodična Harringay kaj zamolčala in morda bi ji lahko skrivnost iztrgal, če bi jo presenetil. Po kako čudnih poteh je hodila usoda. Vse drugo bi pričakoval, samo tega ne, da je zdaj naletel na sled, ki jo je tako vročično iskal, ne da bi karkoli izsledil . . .

Daljnji kraji in ljudje

Ljudje iz kamene dobe v atomskem veku

Neverjetno se zdi, da dane v dobi atomskih in hidrogenskih bomb žive ljudje, ki še ne znajo zanetiti ognja. Tako pleme živi na Andamanskih otokih v Bengalskem zalivu. Ti otoki so skoraj enako oddaljeni od Ceylona, Kalkute in Singapurja.

Pleme Ongov, kot se imenujejo, živi še danes v kameni dobi in v zadnjih nekaj tisočletjih se ni pri njih nič spremenilo. Ne poznajo drugega orožja kot lok in puščico, vendar z njimi rokujejo nadvse spretno. S tem orožjem so se ubranili radovednih tujcev, katere so neusmiljeno pobijali.

Za znanstvenike so Ongi zanimivi tudi zaradi tega, ker so pritlikavi in grbavi. Sodijo namreč med tiste zelo redke ljudi, ki imajo na hrbtu nenavadno grbo, ki je zlasti pri ženah močno razvita. Tudi pri njih so žene praktične in uporabljajo grbe kot sedež za dojenčke. Posebno važne so grbe-ta »skladišča maščobe« — za obdobja gladu.

Toda predvsem je pleme zanimivo za znanstvenike zategadelj, ker si lahko le-ti s svojimi lastnimi očmi ogledajo življenje ljudi v kameni dobi. Prvi si je uspel pridobiti prijateljstvo in zaupanje teh divjakov italijanski profesor L. Zipriani, ki si je dobro ogledal njihova naselja sredi težko prehodne džungle na otoku, proučil njihove običaje in opazoval njih vsakodnevno življenje.

Italijanski znanstvenik je ugotovil, da se ni njihovo življenje od kamene dobe sem skoraj nič spremenilo. Hrana Ongov je zelo preprosta. Žita sploh ne poznajo. Hranijo se predvsem z mesom divjih svinj, katere ubijajo z loki in puščicami. Divjih svinj je na otoku mnogo. Najbrž so nekoč priplavale udomačene svinje iz kake potapljajoče se ladje in kasneje postale divje. Razen tega Ongi zelo cenijo ribje meso in ukusen med, ki ga zbirajo divje čebele v drevesnih duplinah.

Svoje umrle Ongi zakopavajo začasno pod ležišči. Ta običaj se je ohranil iz davne preteklosti. Šele kasneje izkopljejo kosti, jih očistijo in krasijo na vse mogoče načine.

Ongi so nizke rasti, povprečno niso večji kot 120 cm. Vendar so njihova telesa lepo oblikovana. Ne nosijo oblek, vendar se zdi, da so mnogi oblečeni, to pa zaradi tega, ker je njihova koža polna okrasnih figur rdeče, črne in bele barve. Telesa niso pokrita z dlakami, lasje pa jim zrastejo samo do 2,5 cm dolžine. Da bi bili »lepši«, si s pomočjo vulkanskega stekla brijejo tudi del lobanje.

Ti primitivni ljudje kamene dobe ne znajo prižgati ognja, čeprav pečejo meso in kuhajo hrano nad ognjem, ki ga je priroda tu in tam po naključju zanetila. Njihove žene pa imajo sveto dolžnost in odgovornost, da čuvajo »sveti ogenj«.

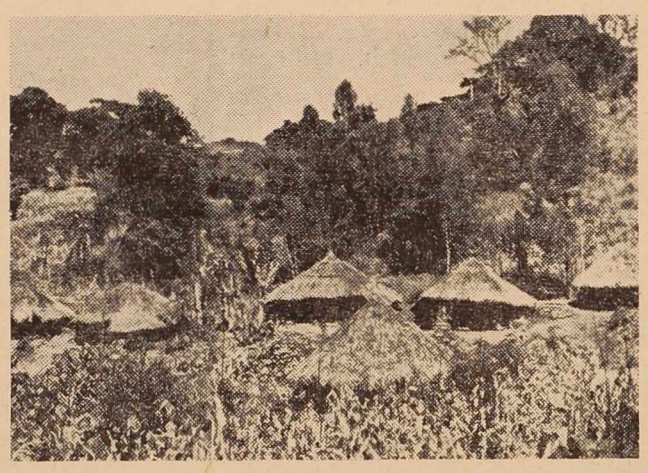

Tipična domačinska vas v Afriki

Ogrevanje morja

V bližini bristolskega kanala v Angliji gradijo atomsko elektrarno. Po načrtih inženirjev bodo hladili naprave v elektrarni tako, da bodo preko njih spustili vsako uro okoli 80 milijonov litrov morske vode. Voda, ki bo tekla prek naprav, se bo zelo segrela in bo vroča tekla nazaj v morje. V kanalu se bo zaradi tega dvignila temperatura vode za nekaj stopinj. Strokovnjaki trde, da ta voda ne bo škodovala rastlinskemu in živalskemu svetu v tem delu morja.

Sahara — cvetoči vrt?

Neki francoski znanstvenik je izjavil, da bi lahko atomska bomba, ki bi eksplodirala sredi puščave Sahare, spremenila to velikansko ozemlje v ploden vrt.

Ta znanstvenik trdi, da je pod površino Sahare ogromno vode. Ob ekploziji atomske bombe bi se ta voda razlila po površini, kar bi v taki meri spremenilo vremenske razmere, da bi začelo rastlinstvo bujno rasti. Sahara bi se tako spremenila v cvetoč vrt!

Nenavadna bitka v letalu

»Potniki« nekega letala na progi London—Rim so iznenada začeli klofutati stewardese in povzročili, da je moralo letalo prisilno pristati v Parizu. Potniki so bili namreč — opice. Letalo je peljalo kakih 300 opic za neki živalski vrt v Rimu. Med potjo je okoli 5 0opic ušlo iz kletk in izzvalo v letalu pravo bitko. V Parizu so poklicali na pomoč ljudi, ki so ukrotili bojevite opice in jih znova zaprli, da je letalo lahko nadaljevalo pot.

NEVERJETNO TODA RESNIČNO

○ Poljski radio je prenašal opozorilo, naj plesalci posebno pazijo pri plesanju težkih figur rock'n rolla, ker si je pri tem neka gospodična Kucikova zlomila nogo.

○ Vse zlate ure, ki jih je kralj Ibn Saud pokloenil ob svojem obisku v ZDA ameriškim uradnikom, so ti morali vrniti. Po ameriških zakonih namreč uradniki ne smejo sprejemati daril.

○ V Thüringenu so lovci imeli smolo. Obstreljena divja svinja je iztrgala enemu izmed njih puško in zbežala z njo v gozd. Šele po dolgem iskanju so našli svinjo ter ji odvzeli puško.

○ Neznani tat je ukradel nekemu Japoncu milijon jenov. Čez tri dni pa je okradeni dobil sveženj bankovcev in listek. Na njem je pisalo: »Oprostite, ukradel sem vam 200 tisoč jenov preveč.«

Nevarna postelja

Policijo v Kölnu so obvestili, da se v stanovanju neke stare vdove dogaja nekaj sumljivega. Sosedje so slišali iz stanovanja krike na pomoč. Ko je policija vdrla skozi vrata, je skrivnost hitro pojasnila. V sobi je našla zloženo moderno posteljo, iz katere je prihajalo vpitje na pomoč. Ko so posteljo odprli, so našli v njej njeno lastnico. Starka si je kupila tako posteljo, ko pa je zvečer legla spat, je nehote pritisnila na gumb, ki sproži mehanizem za zlaganje postelje.

STANOVANJSKA KRIZA PO VSEM SVETU

Skoraj povsod po svetu je stanovanjska stiska. Ponekod je sicer stanovanj dovolj, toda ljudje z manjšimi dohodki si jih ne morejo privoščiti, saj bi morali žrtvovati zanje tudi polovico svojih dohodkov.

Poročilo o tem problemu, ki ga je objavila Mednarodna organizacija dela pravi, da ni malo dežel, v katerih se prebivalstvo sicer »dobro hrani in lepo oblači«, kjer pa vendarle obstaja stanovanjski problem. V švedskem glavnem mestu Stockholmu, ki že dolga desetletja ni občutil posledice vojne, okrog 130 tisoč od 900 tisoč prebivalcev nima stanovanja ali pa živi v utesnjenih stanovanjskih razmerah. V Latinski Ameriki živi okrog 45 odstotkov prebivalcev v stanovanjskih razmerah, ki so »pod ravnijo človeškega dostojanstva«. V Aziji, kjer je stanovanjska kriza najhujša, živi 150 milijonov družin v prenaseljenih in nehigienskih stanovanjih.

Težko bi bilo določiti, koliko stanovanj bi še potrebovali na svetu. Nekatere posebne agencije OZN so v svojih elaboratih prišle do ocene, da bi samo v industrijskih državah sveta potrebovali kakih 30 milijonov stanovanj.

V analizi vzrokov za stanovanjsko krizo po svetu so na prvem mestu vojna pustošenja, preseljevanje na veliko iz vasi v mesta, splošno povečanje prebivalstva in nacionalne nesreče kot so potresi, poplave ter podobno. Razen tega stanovanjska izgradnja ni občutila blagodati velike industrijske revolucije v zadnjih letih in je še več ali manj na isti ravni kot desetletja poprej.

Nenavadna tatvina v sovjetskem veleposlaništvu v Rimu

Rimska policija si beli glavo zaradi nenavadno drzne tatvine v sovjetskem veleposlaništvu v Rimu. Čeprav je veleposlaništvo sredi parka, po katerem neprestano patruljirajo dva italijanska policista in trije čuvarji s psi, je nekdo ukradel iz veleposlaništva tri dragocene slike.

JAMES STEWART — BRIGADNI GENERAL

Predsednik ZDA Eisenhower je povišal znanega filmskega igralca Jamesa Stevarta v čin brigadnega generala. James Stewart je doslej bil rezervni polkovnik ameriškega letalstva.

Redna zveza med Parizom in Brusljem s helikopterji

Odprta je redna helikoptrska zveza med Parizom in Brusljom. S tem se je pot med obema glavnima mestoma skrajšala na 1 uro 45 minut. Z lettalom je bilo sicer nekoliko ihtreje — 1 uro in 10 minut, če pa vračunamo prevoz na letališče in z njega, se je ta čas povečal za cele tri ure.

Na helikoprtski progi Pariz—Bruselj vozi 7 helikopterjev, od katerih vsak lahko prepelje po 12 potnikov. Povprečna hitrost teh helikopterjev je 100 km na uro.

ATOMSKA PODMORNICA JE PREPLULA ŽE 60 TISOČ MORSKIH MILJ

Direkcija ladjedelnice, v kateri so zgradili prvo ameriško podmornico na atomski pogon, je izjavila, da je ta podmornica preplula doslej 60 tisoč morskih milj, kar je okoli 100 tisoč kilometrov ali 2 in polkart okrag ravnika. Za pogonsko gorivo ji je služil košček urana, ki je manjši od navadne žarnice.

Najden zaklad v Rdečem morju

Zasledovala želvo in našla zaboj z zlatniki

Vsi, ki so iskali izgubljene zaklade, so se oborožili s starimi dokumenti ali pa s sodobnimi aparati. Avstrijka Irena Lotti, sestra znanega raziskovalca morja Hansa Hassa, pa je uporabila za iskanje zaklada — želvo. In kar je še najbolj zanimivo — zaklad je tudi našla!

Nekega dne se je Irena Lotti, ki je prav tako navdušen potapljač kot njen brat, spustila v globino Rdečega morja v istem zalivu, kjer je raziskoval morsko dno pred nekaj leti tudi njen brat. V globini 15 metrov je opazila želvo, ki je leno plavala pred njo. Zasledoval jo je. Naenkrat se je želva začela spuščati do globine 21 metrov, potem pa je zaplavala proti neki pečini. Irena pa za njo.

Tu je našla zaklad. Pri vhodu v pečino je zagledala star železni zaboj na pol zakopan v pesku. Alge in školjke so ga že skoraj povsem pokrile. Irena je odplavala na površino po dleto in klešče, potem pa se vrnila k skrivnostnemu zaboju. Ko ga je odprla, je osupnila. Iz zaboja so se zableščali zlatniki iz časov Karla Velikega. Presenečenje je bilo tako močno, da je Irena morala še enkrat na kopno, da bi se pomirila. Potem je obvestila oblasti.

Potapljač na morskem dnu

Drugi dan so izvlekli zaboj. V njem je bilo 2859 zlatnikov. Najditeljica jih je dobila 200. Muzej in zbiralci starega denarja ji ponujajo zanje pravo bogastvo.

Izredna sreča Irene Lotti je izpodbudila mnoge potapljače, ki se zdaj vse dni potapljajo v vode Rdečega morja in iščejo zaklade. Doslej še niso ugotovili, na kakšen način je prišel zaboj z zlatniki na kraj, kjer ga je našla Irene Lotti. Ker ni blizu nobene ladijske razbitine, domnevajo, da so ga vrgli s kakšne ladje ob gusarskem napadu.

Avtomobili na paro spet v modi?

V Franciji je še vedno hudo pomanjkanje bencina kot posledica sueške pustolovščine. Toda pek Rene Fevre iz Dijona si je znal pomagati. Nabavil si je avtomobil iz leta 1887, ki ga poganja para. »Avto« porabi na 100 km 150 litrov vode. Toda, ali domiselnega peka zdaj ne muči vprašanje, kam spraviti toliko vode?

Siegfridovo linijo rušijo

Siegfridovo linijo bodo ohranili samo na fotografijah. Te dni je namreč nemški Bundestag določil kredit 10 milijonov mark za finansiranje očiščevalnih del. Razrušiti in očistiti morajo na desetine milijonov ton betona in jekla, vgrajenega v bunkerje vzdolž nemško-francoske meje. To zemljo bodo kasneje spremenili v njive in travnike.

Vatikan pazi na dostojanstvo

Po najnovejših informacijah je Vatikan priporočil vsem katoliškim duhovnikom, naj ne kadijo na cesti. To ni primerno za njihovo dostojanstvo.

Prvi pes — diplomat

Prvi pes, ki je zaščiten z diplomatsko imuniteto, je terier Kushi, last izraelskega veleposlanika v Kanadi. Do imunitete je ta pes prišel po naključju. Ko se je potepal po ulici, je vgriznil mimogrede neko deklico. Dobili so ga konjači in že je bil obsojen na smrt, ko se je njegov lastnik spomnil, da bi ga lahko rešil z — diplomatsko imuniteto!

Ekspedicijska ladja »Thero« v večnem ledu Antarktike

POHOD NA SEDMI KONTINENT

V geofizičnem letu 1957/58 pripravlja dvanajst držav ekspedicije na kopno Južnega tečaja, tako imenovano Antarktiko. Ena doslej največjih bo prav gotovo ekspedicija, ki jo pripravlja Britanska skupnost narodov, predvsem Anglija, Nova Zelandija, Avstralija in Južna Afrika. Antarktika, ogromen kontinent s 14 milijoni kvadratnih kilometrov površine in do 5.000 m visokimi gorami, ni važna samo kot strateška, marveč tudi kot surovinska baza z bogatimi zakladi premoga in rude, zlasti urana. Ekspedicijo vodi 48-letni dr. Viv. E. Fuchs, profesor geologije na univerzi v Cambridgeu, najzanimivejša osebnost med udeleženci pa je prav gotovo Novozelandčan Sir Edmund Hillary, zmagovalec nad najvišjo goro sveta — Mount Everestom.

○ POMURSKI VESTNIK
Izdaja Časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murski Soboti — Direktor in odgovorni urednik Dragan Flisar — Uredništvo: Murska Sobota, Trubarjev drevored 5/II. — Telefon 1-38. Uprava in oglasni oddelek: Murska Sobota, Kocljeva ulica 7 — Tel. 53 — Naročnina: četrtletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev — Rokopisov ne vračamo in ne odgovarjamo zanje — Tekoči račun pri Narodni banki v M. Soboti — Tisk Pomurske tiskarne v M. Soboti.